

Kemény János¹

Afganisztán a változó nemzetközi rendszerben²

Alábbi tanulmány célja, hogy átfogó képet adjon a 2021 augusztusa óta az afganisztáni biztonsági helyzetben bekövetkezett jelentősebb eseményekről és ezek hatásairól a szélesebb régióra. A politikai, gazdasági és humanitárius helyzet áttekintése után a szerző taglalja az afganisztáni biztonsági helyzet sajátosságait, az ott tapasztalható trendeket és az Afganisztán területéről kiinduló fenyegetéseket. A tanulmány jelentős figyelmet szentel két kiemelkedő szereplőnek: az Egyesült Államoknak és Pakisztánnak, amelyek fenyegetve érzik biztonsági érdekeiket az Afganisztánban végbemenő folyamatok miatt.

Kulcsszavak: Afganisztán, Iszlám Állam Khorasan Tartomány (ISKP), pakisztáni tálibok (Tehrik-e-Taliban Pakistan [TTP]), terrorizmus, drogkereskedelem, külkapcsolatok, Egyesült Államok, Pakisztán, Oroszország

Afghanistan in the Changing International System

The objective of this article is to give a comprehensive overview of the major changes that have occurred in the security situation of Afghanistan and its implications for the wider region. After a short review of the political, economic and humanitarian situation the author will detail the specificities of the security situation in Afghanistan, the trends in this field as well as the threats emanating from the territory of Afghanistan. The article will focus on two major players: the United States and Pakistan, both of which perceive threats to their security interests due to the ongoing events in Afghanistan.

Keywords: Afghanistan, Islamic State Khorasan Province (ISKP), Tehrik-e-Taliban Pakistan (TTP), terrorism, drugs trade, international relations, United States, Pakistan, Russia

A tálib kormányzás kezdeti sajátosságai

2021. szeptember 7-én az új tálib vezetés „ügyvivő” kormányzat létrehozását jelentette be.³ A kormányba és a különböző vezető pozíciókba kinevezett – döntően az idősebb generációhoz tartozó – személyi állományból 41 fő állt valamilyen amerikai vagy

¹ Kemény János a Nemzeti Közszerológati Egyetem John Lukacs Intézet Stratégiai Védelmi Kutatási Program tudományos munkatársa. E-mail: Kemeny.Janos@uni-nke.hu

² A tanulmány a TKP2021-NVA-16 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NVA pályázati program finanszírozásában valósult meg.

³ *Hardliners Get Key Posts in New Taliban Government.* [online], 2021. 09. 07. Forrás: BBC [2023. 12. 20.].

ENSZ-szankció hatálya alatt.⁴ A csoportból nemzetközileg a legismertebb és a legnagyobb aggodalmat kiváltó személy Szirádzsuddin Hakkáni volt, pontosabban a szélesebb Hakkáni-csoporthoz tartozó személyek által betöltött fontos állami pozíciók és azok lehetséges felhasználása terrorizmussal kapcsolatos célokra. A kezdeti időszakban a Hakkáni-csoport kulcsfontosságú belügyi, hírszerzési és útlevelkiadással kapcsolatos pozíciókat biztosított magának, amelyektől később különböző vádak miatt kénytelen volt megválni. Közismert kapcsolatai a nemzetközileg terrorista csoportokként azonosított entitásokkal (például al-Káida), valamint a jelentős taktikai önállósága miatt számos nemzetközi megfigyelő vélte úgy, hogy a Hakkáni-csoport ezt a privilegizált helyzetet a terrorizmus támogatására fogja felhasználni, nem utolsósorban az al-Káidával való szoros kapcsolatai miatt.⁵

A 2004-es alkotmányt a tálib vezetés felfüggesztette, és ezt a hiányt nem pótolta semmivel, emiatt nincs egyértelmű jogi keretrendszer az országban. 2021 augusztusában kezdtek el a tálibok újra hivatalos közlönyöket publikálni. Haibatullah Akhundzada mullah tálib legfőbb vezető a korábbi törvényeket érvénytelennek minősítette, mivel azok szerinte ellentétesek a saria joggal.⁶

Az ENSZ megállapítása szerint a tálib vezetés fontos törekvése, hogy a lakosság feletti kontrollt megerősítse.⁷ Prioritásként jelent meg, hogy a nemzetközi rendszeren belül elismert szereplővé váljon, és valamilyen szinten tudja kezelni a pénzügyi és humanitárius válságot, ami a nyugati erők távozásával és a gazdasági támogatás megszűnésével kialakult az országban.

A kezdeti időszakban több töréspontot lehetett azonosítani, ami mentén a tálib vezetésben viták alakultak ki. Ezek közé tartozik, hogy kinek az érdeme a mozgalom győzelme, de ideológiai viták is érzékelhetők voltak például a nők és lányok helyzete kapcsán. Földrajzi szempontból is megfigyelhetőek ellentétek, Kandahár és az ottani vallási elit helyzete felértékelődött.⁸

Belső feszültség forrásává vált, hogy a mozgalom az ideológiai és a pragmatikus lépések között hogyan képes navigálni, etnikai és személyes ellentétekből adódó feszültségek is megmutatkoztak a 2021 óta eltelt időben. A tálib vezetés semmilyen hatalommegosztási elképzelést nem volt hajlandó figyelembe venni, a kormányzati rendszert viszont részben a megdöntött rendszer államigazgatási struktúrájára építették fel. Ennek megfelelően van miniszterelnök és annak kabinetje, illetve minisztériumok rendszere. A régi struktúrák átvétele természetesen nem volt automatikus, számos jelentősebb változásra kerítettek

⁴ *Thirteenth Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2611 (2021) Concerning the Taliban and other Associated Individuals and Entities Constituting a Threat to the Peace Stability and Security of Afghanistan.* [online], 2022. 05. 25. Forrás: ENSZ BT [2023. 11. 30.] 6. A továbbiakban: Thirteenth Report 2022.

⁵ Thirteenth Report 2022: 9.

⁶ *The Situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security.* [online], 2023. 02. 27. Forrás: ENSZ BT [2023. 11. 25.] 4. A továbbiakban: The Situation in Afghanistan... 2023.

⁷ The Situation in Afghanistan... 2023: 1.

⁸ Thomas, Clayton: *Afghanistan: Background and U.S. Policy.* [online], 2023. 12. 04. Forrás: Congressional Research Service [2023. 12. 17.] 2–3.

sorint intézményi szinten. A kabinet felett áll a legfőbb vezető, Haibatullah, akit vallástudósok egy csoportja segít döntései meghozatalában.⁹

Ez a felállás önmagában feszültségek forrásává vált. A kabuli székhelyű kormány és a kandahári székhelyű legfőbb vezető közötti politikai nézetkülönbségek az idő előrehaladtával egyre láthatóbbá kezdtek válni. Haibatullah olyan döntései, mint a kormányzóvívó átköltöztetése Kabulból Kandahárba, külső elemzők szerint a kormány és a legfőbb vezető közötti hatalmi harc leképeződése. Előfordultak nyílt kritikák Haibatullah hatalomkoncentrációs törekvései miatt. Az olyan döntések, mint a nők jogainak nagy fokú korlátozása és a sajtószabadság korlátozása, az ő személyes döntéseinek tekinthetők.¹⁰ Ezt a jelenséget a magasabb közigazgatási és katonai vezetők folyamatos cseréje és rotálása tovább színezi. 2022-ben nyilvánosságra kerültek olyan információk, amelyek szerint Haibatullah egyes katonai parancsnokokat személyesen számoltatott be, illetve a saját alárendeltségébe kívánt helyezni.¹¹ Ezeken túl is vannak feszültségek a rendszeren belül, amiket eddig békés eszközökkel tudtak rendezni. A kandahári frakció szembekerült több más csoporttal, köztük a Hakkáni-frakcióval, továbbá a vallási és a katonai vezetők rivalizációja is érzékelhető trend.¹²

Voltak annak is jelei, hogy a széles körű etnikai koalíción belül, amelyet a tálibok az afgán kormányzat megdöntése előtt létrehoztak, törések vannak. A tálib rendszernek eddig szűkebb körre kiterjedő etnikai alapú lázadásokkal kellett szembenéznie, amelyek a tálib mozgalomhoz csatlakozott tádzsik és hazara parancsnokokhoz köthetők. Ezeket a tálib vezetés katonai erővel gond nélkül le tudta verni: a felelősöket megölte, az érintett területek kisebbségi lakosságát pedig kollektív büntetésként menekülésre kényszerítette.¹³

Nemzetközi szinten nagy figyelmet kapott, hogy a tálib kormányzathoz tartozó vezető személyek több alkalommal nyilvánosan kritizálták rendszert. Ilyen volt például Sher Mohammad Abbas Stanikzai külügyminiszter-helyettes nyilatkozata, amelyben kritizálta a lányok gimnáziumi oktatásának betiltását.¹⁴ 2023. február 11-én Szirádzsuddin Hakkáni belügyminiszter kritizálta a tálib vezetés (Haibatullah ambícióit), az akkori helyzetet tarthatatlannak minősítve.¹⁵

Egyes szakértők párhuzamot vonnak Haibatullah és kiemelkedő elődje, Omár mullah vezetési stílusa között. A kezdeti vezetési periódusukban mindketten konszenzusos irányításra törekedtek, jelentős hangsúlyt helyezve a konzultációra különböző csoportokkal.

⁹ Thirteenth Report 2022: 5–7.

¹⁰ Ikram, Ikramullah – Siddique, Abubakar: *Southern Afghan City Becomes De Facto Capital As Taliban Chief Tightens Grip On Power*. [online], 2023. 04. 18. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 11. 30.].

¹¹ The Situation in Afghanistan... 2023: 4.

¹² Thirteenth Report 2022: 7–8.

¹³ *Fourteenth Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2665 (2022) Concerning the Taliban and Other Associated Individuals and Entities Constituting a Threat to the Peace Stability and Security of Afghanistan*. [online], 2023. 06. 01. Forrás: ENSZ [2023. 12. 25.] 10. A továbbiakban: Fourteenth Report 2023.

¹⁴ Siddique, Abubakar: *'Unprecedented Differences': Rifts Within The Taliban Come Out In The Open*. [online], 2022. 06. 02. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 11. 30.].

¹⁵ Gul, Ayaz: *Top Taliban Official's Public Criticism Reignites Internal Rift Speculations*. [online], 2023. 02. 13. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].

Később mindketten egyre inkább tekintélyelvű módon kezdtek kormányozni. Fontos különbség azonban, hogy Omár mullahnál ez az átmenet jóval több időt vett igénybe, mint Haibatullah mullahnál.¹⁶

A tálib vezetés számos egymásnak ellentmondó intézkedést hozott: eltörölték például a Nemzeti Beszerzési Bizottságot, majd 2022 decemberében újra létrehozták.¹⁷ Sajátos jelenség továbbá, hogy a tálib rendszer a közigazgatásban folyamatosan növeli a közigazgatási egységek számát.¹⁸

Az igazságszolgáltatás területén látványos változások következtek be. A tálib vezetés újra bevezette a halálbüntetést, 2022 decemberében hajtották végre az első ilyen ítéletet (egy gyilkosság vádjában bűnösnek talált személyt az áldozat apja ölte meg). A nyilvános korbácsolást is aktív büntetési tételként alkalmazzák.¹⁹

A tálib vezetés demonstratív lépései a nők jogainak korlátozását illetően számos reakciót váltottak ki a nemzetközi közösségből is. Az ENSZ BT határozatban ítélte el a korlátozásokat.²⁰ Az ENSZ afganisztáni emberi jogi különleges megbízottja, Richard Bennett ezt az egyik jelentésében „nemi apartheidnek” nevezte.²¹ Az Iszlám Együttműködés Szervezete is elítélte a korlátozást.²² A tálib vezetés azonban a saria jogra hivatkozva sem a nők jogaival kapcsolatos, sem az egyéb emberi jogokat sértő intézkedéseket nem hajlandó megváltoztatni, komoly akadályt állítva ezzel a további diplomáciai folyamatok elé.

Gazdasági és humanitárius helyzet

A 2021-es tálib hatalomátvétel gazdasági összeomlást okozott. Az afgán gazdaság a NATO-jelenlét idején nagymértékben függött a külföldi segélyezéstől, ami a NATO kivonulásával gyakorlatilag megszűnt.

A gyors hatalomátvételnek volt előnye is az új rezsim számára, mivel a korábbi államapparátus gazdaság szabályozó szervezeteit és szakképzett állományát részben át tudta venni, így nem a nulláról kellett kezdenie az építkezést. Az új vezetés alatt a korrupció – amennyire kívülről nyomon követhető – csökkent.²³ Haibatullah 2023 márciusában rendeletet adott ki a tálib tisztviselők számára a nepotizmus csökkentése érdekében, ami azt mutatja, hogy ezt a problémát a tálib rendszer sem tudja megoldani.²⁴ A tálib rezsim bevételeit a felkelés idején kidolgozott adóztatási rendszer mellett új jövedelmek segítik, mint

¹⁶ Thirteenth Report 2022: 7.

¹⁷ The Situation in Afghanistan... 2023: 3.

¹⁸ The Situation in Afghanistan... 2023: 3.

¹⁹ *Afghanistan's Taliban Publicly Executes Man Convicted of Murder*. [online], 2023. 06. 20. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].

²⁰ *Resolution 2681 (2023) Adopted by the Security Council at its 9314th meeting, on 27 April 2023*. [online], 2023. 04. 27. Forrás: ENSZ [2023. 12. 17.].

²¹ *A/HRC/53/21: Situation of Women and Girls in Afghanistan – Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Afghanistan and the Working Group on Discrimination Against Women and Girls*. [online], 2023. 06. 15. Forrás: ENSZ [2023. 12. 17.] 17.

²² *OIC Secretary-General Slams Afghan De facto Government's Ban on Women's Work for National and International NGOs*. [online], 2022. 12. 25. Forrás: Organisation of Islamic Cooperation [2023. 12. 17.].

²³ Dawi, Akmal: *Can the Taliban Tackle Corruption in Afghanistan?* [online], 2023. 01. 31. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25].

²⁴ *Top Afghan Taliban Leader Issues Decree Against Nepotism*. [online], 2023. 03. 20. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 12. 17.].

a vámok, a bányászati jogok eladásából származó bevételek és a külkereskedelem. A tálib vezetés ezeknek a segítségével képes volt fedezni az ország energiaimportját. A bevételek és kiadások mértéke és struktúrája nyilvános forrásból nem elérhető, a Világbank becslése szerint 2,2 milliárd dollárra tehető a bevételi oldal.²⁵

Az bizonyosnak tűnik, hogy a közellátás megoldására nem elegendőek a források. Az ENSZ 2023. februári becslései szerint 2023 folyamán 28,3 millió afgán lakos humanitárius segítségnyújtásra szorul a 2021-es 18,4 millió főhöz képest.²⁶ A Világélelmezési Program (World Food Programme, WFP) adatai szerint 15 millió ember nem jut elegendő ételhez, az alultápláltság a 34-ből 25 tartományban jelentős mértékű.²⁷ Nemzetközi segítség biztosítja az egészségügyi ellátást 8,4 millió afgán számára, az alultápláltság elleni ellátást 3,1 millió nő és gyermek számára és az oktatást 1,3 millió gyermek számára.²⁸

A helyzetet nehezíti, hogy környezeti katasztrófák is sújtották az országot, köztük szárazság és sáskajárás,²⁹ valamint áradások.³⁰ Sáskajárás miatt a FAO nyári előrejelzése szerint a termés egynegyede is megsemmisülhetett.³¹ 2023-ban több alkalommal volt földrengés, ami a tálib vezetés által elérhetővé tett információk szerint körülbelül 2400 ember halálát okozta (az ENSZ 1384 főre tette az áldozatok számát). Az ENSZ szerint csak a legutóbbi földrengés kapcsán több mint 43 000 ember szorult valamilyen segítségre, amihez közel 100 millió dolláros segítségnyújtásra lett volna szükség. Nemzetközi segítség az amerikai szankciók miatt csak a tálib vezetés megkerülésével lenne humanitárius célokra fordítható, a tálib vezetés azonban ragaszkodik a koordináló szerephez.³² A jelenlegi afgán vezetés a külföldi segélyeket egy afganisztáni NGO-n, az úgynevezett Afgán Segély és Fejlesztési Koordinációs Testület Ügynökségen (Agency Coordinating Body for Afghan Relief and Development, ACBAR)³³ keresztül kívánja felhasználni.³⁴ Az ENSZ eddigi megállapításai szerint a tálib rendszer eddig nem használta fel a rendszert látványosan a saját céljaira, bár a humanitárius segély célcsoportjának megváltoztatására számos kísérlet történt.³⁵ Mivel az ENSZ nem képviselteti magát az ACBAR-ban, a nemzetközi közösség részéről úgy ítélik meg, hogy ez lehetőség az érvényben lévő szankciók megkerülésére és a humanitárius források tálib kormányzati célokra való fordítására.

²⁵ Fourteenth Report 2023: 10–11.

²⁶ The Situation in Afghanistan... 2023: 2.

²⁷ *Afghanistan Emergency*. [online], d. n. Forrás: World Food Programme [2023. 11. 25].

²⁸ *Afghanistan: Humanitarian Response Plan 2023 Response Overview (1 January – 30 June 2023)*. [online], 2023. 08. 27. Forrás: Reliefweb [2023. 12. 17.].

²⁹ *Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report to The United States Congress April 1, 2023–June 30, 2023*. [online], 2023. 05. 31. Forrás: Lead Inspector General [2023. 12. 17.] 4. A továbbiakban: Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023.

³⁰ Popalzai, Ehsan – Tawfeeq, Mohammed: *Dozens Swept Away in Flash Floods in Afghanistan*. [online], 2023. 07. 23. Forrás: CNN [2023. 11. 25].

³¹ *Locusts Destroy Afghanistan Crops Amid Severe Food Crisis*. [online], 2023. 06. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].

³² Saifullah, Masood: *Afghan Earthquake Response Exposes Taliban's Inability*. [online], 2023. 10. 20. Forrás: Deutsche Welle [2023. 11. 25].

³³ *Agency Coordinating Body for Afghan Relief and Development*. [online], d. n. Forrás: Reliefweb [2023. 11. 25].

³⁴ A szervezet történetéről lásd bővebben Currión, Paul: *Strength in Numbers: A Review Of NGO Coordination in the Field Case Study: Afghanistan 1988–2010*. [online], d. n. Forrás: NGO Coordination Resource Centre [2023. 12. 17.].

³⁵ Fourteenth Report 2023: 19.

Így viszont a még az országban lévő NGO-k által csak a segélyek egy része fog eljutni a rászorulókhoz.

A nemzetközi humanitárius szervek működését tovább nehezítette az afgán nők foglalkoztatását szűkítő rendelkezés.³⁶ A 2023 márciusában bejelentett ENSZ segélyezési terv 4,6 milliárd dollárt kért különböző adományozó országoktól, de a nők eltiltása az NGO-kban való munkavállalástól két hónappal késleltette a bejelentést, és az adományok elmaradása miatt 3,2 milliárd dollárra csökkentették a keretet. Ebből 2,26 milliárd dollárra, ami az év második felében tervezett tevékenységek finanszírozását szolgálta volna, 2023 júniusáig még nem volt megfelelő fedezet.³⁷ Ez részben annak volt a következménye, hogy azok az országok, amelyek 2022-ben körülbelül kétmilliárd dollárral segítettek Afganisztánt, a tálib bejelentés hatására csökkentették a támogatásukat (ebbe a sorba tartozik az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Németország is).³⁸ A humanitárius helyzetben emiatt rövid távon nem várható javulás.

A segélyezés kérdésében ki kell emelni, hogy az ENSZ és az NGO-k tevékenysége részeként Afganisztánba kerülő készpénzmenyiség hozzájárult az afgán valuta stabilizálásához. Mivel az afganisztáni bankrendszer szankciók alatt áll és egyébként is rossz állapotban van, csak amerikai dollár alapon tudják fedezni a tevékenységükkel kapcsolatos költségeket.³⁹

Külön figyelmet érdemel ebből a szempontból a drogtermelés és a drogkereskedelem kérdése. Az ópiumtermelés betiltása külön nehézség, mivel Afganisztán feketegazdaságának jelentős részét képezi, de egyúttal a mezőgazdaságból élő lakosság számára létfontosságú bevételi forrást is jelentett. Ennek ellenére Haibatullah 2022. április 3-án betiltotta az ópiumtermelést.⁴⁰ Az elérhető információk alapján úgy tűnik, hogy a tilalmat betartják, az ENSZ értékelése szerint az ópiumtermelésre használt terület 95%-kal, a megtermelt ópium mennyisége 6200 tonnáról 333 tonnára csökkent. Ennek megfelelően csökkent a heroinkészítéshez felhasználható mennyiség is. Az ENSZ becslése szerint a termelőknek a még növekvő árak mellett is tetemes veszteségük keletkezett. A hirtelen és gyors tilalom bevezetése miatt a mezőgazdasági termelőknek nem volt lehetőségük más, nagyobb értékű növények termelésére átállni, ami növeli a jövedelemkiesést.⁴¹ A nagyobb tartalékokkal rendelkező termelők és a csempészek készleteinek értéke megnőtt a bekövetkező árnövekedés miatt. A tálibok továbbra is adóztatják az ópiumot, így feltételezhetően rövid távon hasznuk lesz a tilalomból.⁴² Az ENSZ szerint 2023-ban Mianmar már megelőzte Afganisztánt a megtermelt ópium mennyiségét illetően.⁴³ Más

³⁶ *Taliban Orders NGOs to Send Women Workers Home.* [online], 2022. 12. 24. Forrás: Al Jazeera [2023. 11. 25].

³⁷ *Afghanistan: Humanitarian Response Plan 2023 Response Overview 2023.*

³⁸ Dawi, Akmal: *Taliban Edicts, Donation Decline Prompt \$1 Billion Cut in UN Aid to Afghanistan.* [online], 2023. 06. 20. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25].

³⁹ Fourteenth Report 2023: 12.

⁴⁰ Thirteenth Report 2022: 3.

⁴¹ *Afghanistan Opium Survey 2023 Cultivation and Production after the Ban: Effects and Implications.* [online], 2023. Forrás: Research and Trend Analysis Branch, United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) [2023. 12. 19.] 3–7.

⁴² Fourteenth Report 2023: 12.

⁴³ Yong, Nicholas: *Myanmar Overtakes Afghanistan as Top Opium Producer.* [online], 2023. 12. 12. Forrás: BBC [2023. 12. 19.].

tradicionális drogok termelése elé nem állítottak akadályokat, így a kannabisz és az abból készített hasis termelése az ENSZ szerint növekvőben van. Az új keletű szintetikus drogok megjelenése és kereskedelme Afganisztán régióban olyan kihívás, amely bizonyosan problémát fog jelenteni. Az ENSZ szerint az ópiumtilalom hatására a szintetikus drogok ára megkétszereződött, a termelésük Afganisztánban 2023-ra meghaladta a heroinét, amiből feltételezések szerint a Hakkáni-hálózat jelentős bevételekre tesz szert. Fontos trend, hogy a drogkereskedelem a tálib hatalomátvétel után szárazföldi útvonalakra helyeződött át, a 2021 előtt tapasztalható légi úton történő csempészet az ENSZ szerint megszűnt.⁴⁴

A Világbank 2023. októberi beszámolója szerint a 2021 óta kb. 25%-os visszaesést elszenvedett afgán gazdaságra abban az évben sem vár növekedés. Az ország szolgáltató szektora is jelentősen leépült a 2021 utáni időszakban, a rossz időjárási körülmények miatt a mezőgazdaság pedig, amely az afgán gazdaság legmeghatározóbb szektora és az ország ellátása szempontjából döntő jelentőségű, 6,6%-os visszaesést volt kénytelen elszenvedni 2022-ben. A termelési problémák és az importkényszer miatt az ország kereskedelmi mérlegének hiánya folyamatosan növekszik. A Világbank szerint 2023 áprilisa óta deflációt lehet megfigyelni Afganisztánban.⁴⁵

Diplomáciai tevékenység

A nemzetközi közösség megközelítését Afganisztán kapcsán elsősorban a szervezetlenség jellemzi. A szankciós rezsim, amelyet a tálibok ellen hoztak, továbbra is érvényben van, viszont a hatalomra kerülésük óta nem kezdeményeztek semmilyen változást.⁴⁶ Van egy minimális konszenzusos álláspont, amelynek keretében még egyetlen állam sem ismerte el hivatalosan a tálib vezetést Afganisztán törvényes kormányaként, és az érvényben lévő szankciós rezsimet sem szegték meg látványosan. Az egyéb kérdések kapcsán rendkívül eltérő álláspontok láthatóak a nemzetközi közösség tagjainak megnyilvánulásaiban attól függően, hogy milyen érdekeik fűződnek Afganisztánhoz.

A tálib vezetés ezt igyekezett kihasználni és javítani a kapcsolatait a szélesebb nemzetközi közösséggel, de jelentős áttörést nem tudott elérni. Egyik kiemelt célja, hogy elérje Afganisztán nemzetközi elismertségét, de e sorok születéséig nem sikerült teljesítenie.⁴⁷ A tálib rezsim a hatalomátvétel óta nemzetközi elismertséget, fejlesztési és humanitárius támogatások növeléséért, valamint külföldi beruházások elnyeréséért folytat diplomáciai tevékenységet.⁴⁸ Egy ENSZ-jelentés megállapítása szerint a tálib vezetés meg van győződve arról, hogy ki tudja várni a nemzetközi elszigetelődés megszűnését, ezért nem enged semmilyen kérdésben, amiben jelentős nemzetközi nyomás nehezedik rá. Az a meggyőződés hajtja, hogy alternatívák hiányában idővel enyhülni fog az elszigeteltség, és elkerülhetetlen lesz a tálib rezsim nemzetközi elismerése.⁴⁹ Ezzel együtt jelenleg

⁴⁴ Fourteenth Report 2023: 12–13.

⁴⁵ *Afghanistan's Contracted Economy Faces Uncertainty, Afghan Families Are Struggling*. [online], 2023. 10. 03. Forrás: World Bank [2023. 12. 19.].

⁴⁶ Fourteenth Report 2023: 21.

⁴⁷ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 3.

⁴⁸ Fourteenth Report 2023: 5.

⁴⁹ Thirteenth Report 2022: 7.

a diplomáciai elszigeteltség fennáll, viszont korlátozott együttműködés fűzi számos országhoz és nemzetközi szervezethez. Több alkalommal látogatott Afganisztánba magas rangú ENSZ-delegáció,⁵⁰ illetve több szereplő irányából vannak feléje irányuló korlátozott kapcsolatépítési kísérletek.

A diplomáciai kezdeményezések irányait több nagy csoportba lehet besorolni, amelyek egymásnak néha ellentmondanak: nemzetközi biztonsági helyzetet erősíteni kívánó kezdeményezések, gazdasági együttműködés növelésére irányuló kezdeményezések, emberi jogokat és humanitárius segítségnyújtást szolgáló intézkedések, regionális érdekeket szolgáló együttműködési keretek kialakítására irányuló kezdeményezések, illetve egyes államok közötti politikai-gazdasági vetélkedések. Mivel jelen tanulmánynak nem célja ezen tevékenységek részletes ismertetése, a regionális trendekre és az Egyesült Államok szerepére fog koncentrálni.

Ellentmondásos célokat több regionális szereplő külpolitikájában tetten lehet érni. India például markánsan tálibellenes álláspontot foglalt el 2021 előtt, a követsége tálib támadások célpontja volt. Az amerikai kivonulás után röviddel az indiai vezetés tett bizonyos gesztusértékű lépéseket a tálib vezetés felé. Az indiai nagykövet például katari segítséggel az Afganisztánban lévő indiai állampolgárok biztonságáról tárgyalt, és a tárgyalások részét képezte, hogy Afganisztán ne legyen az India elleni tevékenység fellegetője.⁵¹ Bár India nem ismerte el a tálib vezetést, humanitárius célokra hivatkozva újranyitotta a nagykövetségét Kabulban.⁵² A még a köztársasági rendszer által delegált nagykövetség működését később ellehetetlenítették, ami legalább 40 000 Indiába menekült afgánt érintett. Diplomátákat küldtek Kabulba,⁵³ de nem tették lehetővé azt, hogy a tálib rendszer hívei átvegyék az indiai nagykövetség irányítását, és nem ismerték el a rezsimit.

Irán az indiaihoz hasonló egyensúlyozó politikát igyekszik megvalósítani. A két rendszer viszonya történelmileg rossznak mondható, de Irán számára biztonsági és vízügyi szempontból kívánatos az együttműködés az afgán vezetéssel. Bár nem ismeri el a tálib vezetést Afganisztán törvényes kormányaként, az iráni fél 2023 februárjában fogadta a tálibok által delegált diplomáciai képviselőket, és részt vesz regionális fórumokon, ahol megjelennek a tálib vezetés képviselői is.⁵⁴ Ez azonban nem jelent surlódásmentes kapcsolatot, amit a határincidensek mutatnak (lásd később). A két ország között további feszültségforrás a vízkérdés: mindkét országban komoly szárazság van, Irán a tálib vezetést több víz átengedésére kérte iráni területre.⁵⁵

A Kínai Népköztársaság (KNK) igyekszik fenntartani valamennyi lehetőséget a rezsim kezelését illetően. Egyfelől vannak biztonsági érdekei, amelyek az Afganisztán területéről kiinduló dzsihadista fenyegetés elhárítását tűzik ki célul. Ezek közé tartozik

⁵⁰ The Situation in Afghanistan... 2023: 2.

⁵¹ Vaid, Dharvi: *India Holds First Official Taliban Talks*. [online], 2021. 09. 01. Forrás: Deutsche Welle [2023. 12. 25.].

⁵² Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 19.

⁵³ *Afghan Embassy To India Closed Permanently*. [online], 2023. 11. 24. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 25.] és *Afghanistan Closes Embassy in India Citing Lack of Diplomatic Support*. [online], 2023. 10. 01. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

⁵⁴ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 19.

⁵⁵ Hussain, Abid: *Pakistan's Defence and Spy Chiefs Discuss Security with Taliban*. [online], 2023. 02. 22. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

a Kelet-turkesztáni Felszabadítási Szervezet (más néven Turkesztáni Iszlám Párt), a KNK-ban élő ujjur kisebbség szélsőséges csoportja, amelyet 2002-ben szankcionáltak az al-Káidával és a tálib rezsimmel fennálló szoros kapcsolatai miatt, és amelynek feltételezések szerint az Üzbegisztáni Iszlám Mozgalommal is voltak kapcsolatai. Az ENSZ adatai szerint a csoport az 1990-es évek második fele óta szervezett fegyveres akciókat a KNK ellen.⁵⁶ A világszervezet egyik jelentése szerint 2023 közepéig a csoport 300 és 1200 fő közötti fegyveressel rendelkezett, jelenleg arra törekszik, hogy fiatalítsa az állományát és illegális tevékenységek segítségével bővítse az anyagi lehetőségeit.⁵⁷ (A csoport megítélése az Egyesült Államokban a Trump-adminisztráció alatt megváltozott. 2020-ban Mike Pompeo akkori külügyminiszter bejelentette, hogy visszavonja a csoport elleni amerikai intézkedéseket arra hivatkozva, hogy a létezése megkérdőjelezhető. Kínai oldalról kritizálták a lépést.⁵⁸) A KNK továbbra is fenyegetésként tekint a csoportra. A fejlődő kínai-tálib kapcsolatok egyik eredménye, hogy sajtóértesülések szerint a tálib vezetés az afgán területen tartózkodó ujjur fegyvereseket az ország belső területeire csoportosította át.⁵⁹ Hivatalos oldalról meg nem erősített sajtóértesülések szerint a KNK nemcsak az afgánok együttműködésére támaszkodik. Létrehozott egy bázist Tádzsikisztánban a helyi kormány együttműködésével, amely Afganisztán területéről a KNK elleni lehetséges fenyegetések felderítésében játszhat szerepet.⁶⁰

A kínai kományszat a tálib vezetés kooptálásához a korlátozott gazdasági kapcsolatok kiépítését igyekszik felhasználni, aminek számos látványos jele volt mind diplomáciai, mind gazdasági tekintetben. A KNK részéről a legfontosabb gesztus az volt, hogy 2023 szeptemberében nagykövetet küldött Afganisztánba, de hivatalosan továbbra sem ismeri el a tálib vezetést.⁶¹ 2023 májusában a pakisztáni kormánnyal együttműködve hármass csúcstalálkozó keretében bejelentették, hogy az Övezet és Út Kezdeményezés keretében kiterjesztik a Kína–Pakisztán Gazdasági Folyosó nevű beruházási programot Afganisztánra.⁶² 2023 októberében meghívtak egy tálib delegációt az Új Selyemút programmal kapcsolatos konferenciára,⁶³ a tálib vezetés pedig erre és a korábbi találkozókra építve bejelentette, hogy csatlakozni kíván az Övezet és Út programhoz. Ez a lépés erősítené a kínai cégek által kezdeményezett együttműködések, amelyek alapvetően nyersanyag-kitermelést akarnak végezni Afganisztánban.⁶⁴ Kínai részről több olyan projektet

⁵⁶ *Eastern Turkistan Islamic Movement*. [online], d. n. Forrás: ENSZ BT [2023. 12. 25.].

⁵⁷ *Thirty-second Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2610 (2021) Concerning ISIL (Da'esh), Al-Qaida and Associated Individuals and Entities*. [online], 2023. 07. 25. Forrás: ENSZ [2023. 12. 25.] 17. A továbbiakban: Thirty-second Report 2023.

⁵⁸ *US Removes Group Condemned by China from 'Terror' List*. [online], 2020. 11. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

⁵⁹ Standish, Reid: *Taliban 'Removing' Uyghur Militants From Afghanistan's Border With China*. [online], 2021. 10. 05. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Tajik Service [2023. 12. 25.].

⁶⁰ *From A Secret Base in Tajikistan, China's War On Terror Adjusts To A New Reality*. [online], 2021. 10. 14. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Tajik Service [2023. 12. 20.].

⁶¹ Noorzai, Roshan: *Taliban Attendance at Beijing Forum Signals China's Policy of Engagement*. [online], 2023b. 10. 18. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].

⁶² Noorzai, Roshan: *Extension of China-Pakistan Corridor to Afghanistan Presents Challenges*. [online], 2023a. 07. 12. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].

⁶³ Noorzai 2023b.

⁶⁴ Cash, Joe: *Taliban Says Plans to Formally Join China's Belt and Road Initiative*. [online], 2023. 10. 19. Forrás: Reuters [2023. 12. 25.].

is bejelentettek, amit a korábbi köztársasági berendezkedés idején is terveztek, de a biztonsági helyzetre hivatkozva megghiúsultak. Nagy kérdés, hogy ha valóban beindulnak ezek a kezdeményezések, hogyan lesznek megvalósíthatók az érvényben lévő szankciós rezsim mellett, vagy csak annak szabotálásával lesz majd erre mód.⁶⁵ Az újra napirendre vétel nem jelenthet automatikus megvalósítást, de ha beindulnának a projektek, az jelentős sikere lenne a tálib vezetésnek.

Katar szerepét érdemes még megemlíteni. A dohai megállapodások kapcsán az ország már bizonyította diplomáciai fontosságát, és a katari vezetés erre építve további lépéseket tett. A leglátványosabb ezek közül az, amikor 2023 májusában a katari miniszterelnök megbeszélést folytatott Kandahárban Akhundzadával. A tárgyaláson történekről nincsenek hivatalos információk.⁶⁶

A jelenlegi óvatos és egyensúlyozó megközelítést nagymértékben befolyásolni fogja, hogy az afgán vezetés milyen politikai irányba mozdul el, illetve milyen változások következnek be a biztonsági helyzetben. A TTP (Tehrik-e-Taliban Pakistan, pakisztáni tálibok) tevékenységének intenzívebbé válása, illetve az ISKP (Islamic State Khorasan Province, Iszlám Állam Khoraszán Tartomány), az al-Káida vagy más csoportok tevékenysége a közeljövőben is meghatározó tényező lesz számos állam számára arra vonatkozóan, hogyan erősítik vagy csökkentik kapcsolataikat a tálib vezetéssel. A tálib rezsimmel való kapcsolatok építésének dinamikái között a vetélkedés is megtalálható, ami feltételezhetően a kínai motivációk között is fontos szerepet játszik.

Kapcsolatok az Egyesült Államokkal

Az Egyesült Államok továbbra sem ismeri el a tálib vezetést, de képviselői folytattak korlátozott diplomáciai érintkezéseket a tálib vezetéssel Dohában és a korábbi békefolyamat keretében. 2022 januárjában a külügyminisztérium a dohai nagykövetségen létrehozta az Afgán Ügyek Részlegét (Afghan Affairs Unit), amely a gyakorlatban a diplomáciai ügyeket viszi Afganisztán témájában.⁶⁷

Az amerikai kormányzat célkitűzései a következők:

- amerikai állampolgárok biztonságának szavatolása Afganisztán területén, és az országot elhagyni kívánók biztonságos kiutazása;
- a tálib vezetés terrorizmusellenes vállalásainak betartatása;
- az emberi jogok betartatása és a reprezentatív kormányzati rendszer támogatása Afganisztánban;
- humanitárius segítségnyújtás;
- a nők és lányok helyzetének javítása Afganisztánban.⁶⁸

⁶⁵ Gul, Ayaz: *Taliban Sign Multibillion-Dollar Afghan Mining Deals*. [online], 2023. 08. 31. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].

⁶⁶ *Taliban Supreme Leader, Qatari PM hold Talks in Afghanistan*. [online], 2023. 05. 31. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].

⁶⁷ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 4–5.

⁶⁸ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 13. és *U.S. Relations With Afghanistan Bilateral Relations Fact Sheet*. [online], 2022. 08. 15. Forrás: State Department [2023. 12. 27.].

Az amerikai politikai vezetés számára fontos területen folytatódott az együttműködés. Az amerikai állampolgárok és az Egyesült Államokat a 2021 előtti időszakban segítő afgánok kiutazása továbbra is zajlott. 2023 áprilisáig 13 000 afgán és 950 amerikai állampolgár hagyta el Afganisztánt, és még 150 000 afgán kérelme áll feldolgozás alatt. Ennek a csoportnak a biztonsága fontos a kétoldalú kapcsolatokban, mivel közülük sokan megtorlástól félnek és nem alaptalanul, mert helyi szinten voltak törvénytelen retorziós lépések.⁶⁹

Katonai értelemben az amerikai kivonulás után megindult az Operation Enduring Sentinel (OES, Kitartó Őrszem Hadművelet) művelet, amelynek célja az Afganisztán területéről induló, az Egyesült Államok elleni potenciális terrorfenyegetések felderítése és megakadályozása. Az amerikai fél a „horizonton túli” képességek kiépítésére koncentrálna, mivel Afganisztán területén nem maradt olyan megbízható szereplő, amelyre támaszkodni tudna. A tálib vezetés biztonsági szerveivel való együttműködés komoly stratégiai és taktikai kérdéseket vet fel. Az amerikai vezetés ezért fokozni kívánja a terrorelhárítási együttműködést a régió államaival.⁷⁰

Az amerikai megítélés szerint 2023 közepéig nem volt Afganisztánból kiinduló közvetlen fenyegetés az Egyesült Államok területe ellen. Az ISKP-nek, amennyiben az Egyesült Államok területe elleni támadást kívánna végrehajtani, 6–12 hónapnyi előkészítésre lenne szüksége az amerikai hírszerző közösség szerint.⁷¹ Az Egyesült Államok továbbra is fenntartja az Iszlám Állam csoport legyőzésére létrehozott globális koalíciót, amelynek a tanulmány írásakor megtartott ülésére 2023 júniusában került sor Szaúd-Arábiában. A regionális dimenzió erősítése érdekében Tádzsikisztán és Üzbegisztán megfigyelői státuszban vett részt a találkozón. A kommuniké a célok között határozta meg az ISKP pénzszerzési és mozgási szabadságának, valamint propagandája terjedésének meggátolását.⁷²

A segélyezés terén az amerikai szankciós intézkedések továbbra is érvényben vannak, de a segélyekre elvileg nem terjednek ki. Az NGO-kra vonatkoztatva ez jogi téren elbizonytalanítóan hathat a tálib rendszerrel való együttműködésre. 2021 augusztusa óta az Egyesült Államok 2,1 milliárd dollár értékű segélyt adott Afganisztánnak, amivel kapcsolatban aggodalmak merültek fel amerikai részről amiatt, hogy a tálib vezetés a segélyekre adót vet ki, vagy más módon húz hasznot belőle.⁷³ Az Amerikai Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség (U.S. Agency for International Development, USAID) azt tervezi, hogy az afgán misszióját újjáalakítja kazahsztáni állandó székhellyel.⁷⁴

⁶⁹ Thomas 2023: 11.

⁷⁰ *Posture Statement of General Kenneth F. McKenzie, Jr. Commander, United States Central Command before the Senate Armed Services Committee 15 March 2022.* [online], 2022. 03. 15. Forrás: CENTCOM [2023. 12. 27.] 9–10.

⁷¹ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 7.

⁷² *Joint Communiqué by Ministers of the Global Coalition Against Daesh 2023.* [online], 2022. 06. 08. Forrás: Global Coalition [2023. 12. 27.].

⁷³ Thomas 2023: 13–15.

⁷⁴ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 18.

Ahogy azt korábban kifejtettük, a nők és lányok jogainak csorbításával kapcsolatos tálib fellépést az Egyesült Államok elítélte,⁷⁵ de a kialakult helyzeten nem tudott változtatni.

A fennálló viták kérdésként újak is keletkeznek a két fél között. Ilyen az Afganisztáni Iszlám Köztársaság légierijének 2021-ben külföldre menekített állománya, amelyet magának követel a tálib rezsim. A repülőgépeket a legénységeik a 2021-es összeomlás idején vitték a szomszédos országokba. Az amerikai oldal megállapodott róluk üzbég és tádzsik partnereivel, és formálisan is át kívánja adni őket a két államnak.⁷⁶ További feszültségforrás az afgán–amerikai kapcsolatokban a köztársasági vezetés idején a Nemzeti Bank által az Egyesült Államokban letétbe helyezett források feletti rendelkezés kérdése, 7 milliárd dollár értékben. Az amerikai fél létrehozott egy, az afgán nép vagyonát kezelő vagyongazdálkodó bizottságot (Board of Trustees of the Fund for the Afghan People, röviden Afgán Alap), amely 3,5 milliárd dollárnyi vagyon felett rendelkezik a korábbi központi banki vagyonból. Az Afgán Alap célja, hogy javítsa a humanitárius helyzetet. Az alapból eddig partnerek hiányában nem használtak fel összegeket közvetlenül Afganisztán támogatására.⁷⁷ A fennmaradó összeget a Biden-adminisztráció megkísérelte kifizetni kárpótlásul a szeptember 11-i merényletben elhunytak hozzátartozóinak, de ez jogi problémák miatt nem valósult meg (az ügyben fellebezés van folyamatban).⁷⁸ Mivel a tálib vezetés a teljes összeg rendelkezésre bocsátását követeli, ez is a kétoldalú kapcsolatokat terhelő tényező.

Kapcsolatok Pakisztánnal

Pakisztán diplomáciai stratégiájában következett be a leglátványosabb változás. Pakisztán a tálibokat hagyományosan partnerként kezelte, mivel egy baráti afgán kormány a pakisztáni vezetés számára a regionális viszonylatokban és az indo–pakisztáni ellentétek mellett rendkívül fontos. Ennek megfelelően a pakisztáni kormány az amerikai afgán katonai jelenlét idején sok esetben a tálibokat segítette az Egyesült Államoknak tett nyilvános ígéretei ellenére. Ez a politika kitermelte a pakisztáni tálibok mozgalmát, ami a pakisztáni kormánynak az elmúlt bő tizenöt évben igen komoly problémákat okozott. A pakisztáni kormány tehát segítette az afgán tálibokat, a pakisztáni tálibok ellen viszont egyre nagyobb erővel harcolt,⁷⁹ ugyanakkor hűvösebb lett a viszonya az afgán tálibokkal azok pakisztáni táliboknak nyújtott támogatása miatt.

A pakisztáni kormány számos alkalommal magas szintű tárgyalásokat vezetett az afgánokkal. A pakisztáni katonai hírszerzés főnöke még 2021 szeptemberében személyesen

⁷⁵ Blinken, Antony J.: *Standing with Afghanistan's Women and Girls*. [online], 2022. 12. 20. Forrás: State Department [2023. 12. 27.].

⁷⁶ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 20.

⁷⁷ Thomas 2023: 15–16. és *The United States and Partners Announce Establishment of Fund for the People of Afghanistan*. [online], 2022. 09. 14. Forrás: State Department [2023. 12. 27.].

⁷⁸ Gul, Ayaz: *Afghan Central Bank Hails US Judge for Barring 9/11 Victims from Seizing Frozen Funds*. [online], 2023. 02. 22. Forrás: Voice of America [2023. 12. 27.].

⁷⁹ Jacinto, Leela: *Pakistan's 'Good Taliban-Bad Taliban' Strategy Backfires, Posing Regional Risks*. [online], 2022. 02. 09. Forrás: France24 [2023. 12. 27.].

látogatott Kabulba, ahol tárgyalta az újonnan hatalomra került tálib vezetőkkel.⁸⁰ A pakisztáni fél a kereskedelmi kapcsolatokat igyekezett fokozni,⁸¹ a védelmi együttműködésben is tett számos gesztust, például 2023 februárjában a pakisztáni hadügyminiszter és delegációja, amelyben a pakisztáni katonai hírszerzés vezetője is jelen volt, Kabulban látogatta meg a tálib védelmi minisztert.⁸² Pakisztán kínai partnerrel közösen igyekezett a tálibokat az Egy Övezet, Egy Út projektekbe bevonni, amire a tálib külügyminiszter 2023. május 7-i pakisztáni látogatása a példa, ahol pakisztáni és kínai képviselőkkel találkozott.⁸³

Ezzel párhuzamosan a pakisztáni fél nyomást gyakorolt az afgán tálibokra azért, hogy csökkentsék a pakisztáni tálibok támogatását. Afgán tálibok léptek fel közvetítőként a pakisztáni tálibok és a pakisztáni kormány között, ami tüzszünetet eredményezett, de nem bizonyult tartósnak.⁸⁴ Bár voltak arra utaló jelek, hogy az afgán tálib vezetés nem kívánja a feszültségeket fokozni a pakisztániakkal a TTP miatt, és ígéretet tett arra, hogy az afgán–pakisztáni határ közeléből átcsoportosítja a TTP fegyvereseit az ország belső területeire, a gyakorlatban ez nem fogta vissza a két fél közötti eszkalációt. Az ENSZ információi szerint a tálib vezetés és az al-Káida is segédkezett a TTP fegyvereseinek kiképzésében. Az afgán tálib vezetés a TTP tevékenységét nem tekintette fenyegetésnek a saját hatalmára.⁸⁵

A pakisztáni belpolitika sajátos irányt vett 2022-ben, aminek kihatása volt az afgán–pakisztáni kapcsolatokra. Egy elhúzódó gazdasági és politikai válság következtében 2022 áprilisában megbukott az Imran Khan vezette kormány,⁸⁶ a miniszterelnököt később korrupciós vádakkal le is tartóztatták.⁸⁷ Az új, Shehbaz Sharif vezette kormány részben a TTP által elkövetett növekvő számú merénylet miatt új irányt vett és aktívabb katonai fellépésbe kezdett a Khan-kormányhoz képest. Az új külügyminiszter, Bilawal Bhutto Zardari egyenesen megalkuvással vádolta az előző kormányt, a tálib vezetést pedig elítélte azért, mert nem működtek együtt Pakisztánnal a TTP ellen.⁸⁸

Az új kormány az utóbbi időszakban több téren is igyekszik növelni a nyomást a tálib vezetésre. Korlátozták az afgán határon átmenő kereskedelmet, és megszorításokkal csökkentették a tálib kormányzat bevételeit. A pakisztáni vezetés annak a lehetőségét is felvetette, hogy az afgán területről kiinduló támadásokra megtorlásként korlátozott katonai válaszokat fog adni.⁸⁹

A két fél kapcsolata olyan mértékben megromlott, hogy a pakisztáni vezetés a tartózkodási engedéllyel nem rendelkező afgánok kiutasítása mellett döntött. A 2023. október

⁸⁰ Siddique, Abubakar: *Spy Chief's Visit With Taliban Underscores Pakistan's Victory In Afghanistan*. [online], 2021. 09. 07. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 12. 27.].

⁸¹ *Pakistan, Afghanistan Agree to Boost Trade, Lower Border Tensions*. [online], 2023. 05. 08. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 27.].

⁸² *China, Pakistan and Afghanistan FMs Hold Talks in Islamabad*. [online], 2023. 05. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

⁸³ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 19.

⁸⁴ Hussain, Abid: *Pakistan Taliban Ends Ceasefire with Gov't, Threatens New Attacks*. [online], 2022. 11. 28. Forrás: al Jazeera [2023. 12. 27.].

⁸⁵ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 12.

⁸⁶ *Pakistan PM Imran Khan Gone after Losing No-Confidence Vote*. [online], 2022. 04. 09. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

⁸⁷ *Why Was Pakistan's Former Prime Minister Imran Khan arrested?* [online], 2023. 08. 05. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

⁸⁸ *Pakistani FM Zardari Slams Previous Government's TTP Policy*. [online], 2023. 01. 17. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].

⁸⁹ Mir, Asfandyar: *In a Major Rift, Pakistan Ramps Up Pressure on the Taliban*. [online], 2023. 11. 16. Forrás: United States Institute for Peace [2023. 12. 27.].

3-án bejelentett intézkedés november 1-jén lépett életbe, és több százezer embert érintett. Becslések szerint a tálib rezsim hatalomátvétele óta mintegy 600 000 ember érkezett Pakisztánba, akik a már az országban lévő körülbelül 900 000 hivatalos státusszal nem rendelkező afgánhoz csatlakoztak. Rajtuk kívül még további 1,3 millió menekültstátusszal rendelkező afgán él az országban. Pakisztáni korlátozás, hogy a hazatelepülők csak 173 amerikai dollárnak megfelelő valutát vihetnek magukkal Afganisztánba.⁹⁰ Ekkora embertömeg ilyen gyors visszaküldése ilyen feltételekkel, a téli hónapokat megelőzően az egyébként is humanitárius problémákkal küzdő Afganisztánba, egyértelműen a két ország kapcsolatainak negatív irányú fejlődését mutatja, és potenciálisan egy újabb nyomásgyakorlási kísérlet pakisztáni részről.

Voltak olyan vélemények, hogy a pakisztáni kormány a TTP által jelentett fenyegetést belpolitikai célokra használta, konkrétan Khyber Pakhtunkhwa tartományban az előrehozott választások megakadályozására.⁹¹

Az afgán–pakisztáni kapcsolatok érdekes velejárója, hogy a pakisztáni fél a védelmi együttműködés terén az Egyesült Államok felé is próbál nyitni a tálibok ellen. Ez abból a szempontból nem meglepő, hogy korábban hatékony együttműködés volt a két fél között a pakisztáni tálibok ellen. 2023 decemberében a pakisztáni hadsereg főparancsnoka, Asim Munir tábornok washingtoni látogatása idején az Egyesült Államok támogatását kérte a TTP és az ISKP elleni fellépésben. A pakisztáni információs miniszter azt is felvetette, hogy az Egyesült Államok a horizonton túli képességeinek támogatására Pakisztánban drónbázist hozhatna létre. Az Egyesült Államok, bár biztosította a támogatásáról Pakisztánt a terrorizmus elleni küzdelmében, konkrét lépéseket nem helyezett kilátásba.⁹²

Diplomácia más eszközökkel: nyugati állampolgárok fogva tartása

Bár a leghíresebb túszkérdést a Biden-adminisztráció meg tudta oldani a tálib vezetéssel,⁹³ nyugati állampolgárok letartóztatása és fogva tartása továbbra is okoz problémákat. Vannak olyan nyugati állampolgárok, akiket a tálib hatalomátvétel óta vettek őrizetbe, és akik miatt politikai figyelem szükséges a nyugati kormányok részéről. A *Foreign Policy* című folyóirat szerint 2023 áprilisában több amerikai, egy lengyel, valamint meg nem erősített források szerint francia és ausztrál állampolgárok is voltak a tálib vezetés fogságában, akik helyzetét nehezíti a diplomáciai kapcsolatok hiánya és az afgán jogrendszer kaotikus állapota. Ezt a kialakuló trendet a *Foreign Policy* szerint „túszipplomáciának”

⁹⁰ Gluck, Caroline: *Forced Returns from Pakistan Deepen Afghanistan's Humanitarian Crisis*. [online], 2023. 11. 17. Forrás: UNHCR [2023. 12. 26.].

⁹¹ Carter, Brian – Karr, Liam – Tyson, Kathryn: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, March 22, 2023*. [online], 2023. 03. 22. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].

⁹² Dawi, Akmal: *Pakistan Seeks US Help Against Pakistani Taliban in Afghanistan*. [online], 2023. 12. 13. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].

⁹³ Atwood, Kylie et al.: *American Held Captive in Afghanistan for More than 2 years Is Released in Prisoner Swap*. [online], 2022. 09. 19. Forrás: CNN [2023. 12. 17.].

lehet nevezni, mert a tálib vezetés nyomást fog gyakorolni nyugati kormányokra, hogy diplomáciai engedményeket tegyenek.⁹⁴

Nagy-Britannia az állampolgárai ügyében több alkalommal is nehézségekbe ütközött. 2021 decemberében a tálib hatóságok öt brit állampolgárt tartóztattak le, és csak 2022 nyarán, fél évi fogva tartás után engedték őket szabadon. A brit külügyminisztériumnak bocsánatkérő nyilatkozatot kellett közzétennie és egy másik nyilatkozatban kijelentenie, hogy a brit kormány semmilyen erőszakos hatalomváltoztatási akciót nem támogat Afganisztánban, és brit felségterületen nem fog megtérni ilyen tevékenységet.⁹⁵ 2022 végén négy brit állampolgárt vettek őrizetbe, akiket a tálib vezetés 2023 októberében engedett szabadon. Ezt a négy főt különböző, nyilvánosságra nem hozott vádak alapján tartották fogva. A foglyok között volt egy ENSZ-nek dolgozó személy, egy, a közösségi médiában a veszélyes helyekre történő utazásairól beszámoló blogger, és két fő, akikről bővebb információt nem tettek elérhetővé a szabadon bocsátásuk idején.⁹⁶ A foglyok elengedésére azután került sor, hogy a brit külügyminisztérium hivatalosan bocsánatot kért az afgán rezsimtől, amiért az állampolgárai megszegtek az ország törvényeit.⁹⁷ Az ő szabadon bocsátásukkor két lengyel állampolgárt is elengedtek a tálibok, lengyel közlés szerint a vád ellenük a csoport elleni kémkedés volt.⁹⁸

Egy még folyamatban lévő fogva tartási eset a német nyelvű sajtóban Herbert F.-ként megnevezett osztrák állampolgárságú szélsőjobboldali aktivista esete. Herbert F. a német szélsőjobboldali Nemzeti Demokrata Párt (Nationaldemokratische Partei, NPD) egyik alapítója volt, sajtóközlések szerint azzal a szándékkal utazott Afganisztánba, hogy bizonyítsa: az ország teljesen biztonságos a turizmusra. Ebben a témában még az elfogása előtt írt egy cikket egy szélsőjobboldali orgánumban. A tálib vezetés kémkedés vádjával tartóztatta le.⁹⁹ E tanulmány írásakor nem áll rendelkezésre információ arról, hogy az ügyében született-e ítélet. A vád maga halálbüntetéssel is fenyegethet, ezért az ügy nagy port kavart Ausztriában. A 84 éves fogoly publikálni tudta a rossz fogva tartási körülményeit, ennek kapcsán az osztrák szélsőjobbhoz köthető aktivisták petíciót indítottak, és igyekeztek felhívni a figyelmet a történetekre.¹⁰⁰ Az Osztrák Szabadságpárt (Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ) egy volt EP-képviselője, illetve a Nemzeti Tanács egy volt képviselője Afganisztánba utazott az ügygel kapcsolatban, ahol találkoztak a tálib külügyminiszterrel, de eredménye nem volt a találkozóznak. A kezdeményezés nem rendelkezett semmilyen hivatalos felhatalmazással, és még az FPÖ-n belül is vitákat váltott ki.¹⁰¹

⁹⁴ O'Donnell, Lynne: *The Taliban Are Back in the Hostage Business*. [online], 2023. 04. 05. Forrás: Foreign Policy [2023. 12. 17.].

⁹⁵ Wintour, Patrick: *Taliban Release Five British Nationals Held for Six Month*. [online], 2022. 06. 20. Forrás: The Guardian [2023. 12. 17.].

⁹⁶ *Four British Men Freed after Afghanistan Detention*. [online], 2023. 10. 10. Forrás: BBC [2023. 12. 17.].

⁹⁷ Badshah, Nadeem: *Four British Men Freed by Taliban after Being Held in Afghanistan*. [online], 2023. 10. 10. Forrás: The Guardian [2023. 12. 17.].

⁹⁸ *Polish Detainees Return Home after Release in Afghanistan, Ministry Confirms* [online], 2023. 07. 04. Forrás: Poland-Daily24.com [2023. 12. 17.].

⁹⁹ Hansen, Sven: *Rechtsextremist in Taliban-Haft*. [online], 2023. 06. 13. Forrás: Tageszeitung [2023. 12. 17.].

¹⁰⁰ *In Afghanistan gefangen – rechtsextremer Wiener jammert*. [online], 2023. 11. 19. Forrás: heute.at [2023. 12. 17.].

¹⁰¹ *Afghanistan-Reise: Mölzer verteidigt Taliban*. [online], 2023. 10. 01. Forrás: ORF [2023. 12. 17.].

Határincidensek

A tálib hatalomátvétel óta Afganisztán, valamint két szomszédja, Irán és Pakisztán több komoly, halálos áldozatot is követelő határincidensbe keveredett. Ezek az incidensek eddig nem okoztak komolyabb katonai eszkalációt, de ennek lehetőségét a jövőben nem lehet kizárni.

A tálib vezetés és Irán kapcsolatai tradicionálisan nem mondhatók feszültségektől mentesnek. Történelmileg terheli a kapcsolatot, hogy amikor a tálib mozgalom elfoglalta Mazar-i-Sharif városát 1998-ban, nyolc iráni diplomatát kivégeztek.¹⁰² 2021-ben, röviddel a tálib hatalomátvétel után határ menti összecsapásokra került sor, ami mutatta, hogy a két fél között jelentős feszültségek vannak. Iráni források szerint, amikor iráni földművesek megközelítették az országhatárt, afgán oldalról tüzet nyitottak rájuk. A kialakuló tűzharc előrehaladtával iráni oldalról tüzérségi eszközöket alkalmaztak. Az incidens után mindkét fél igyekezett az eset jelentőségét minimalizálni, helyi szintű félreértésként előadva az esetet.¹⁰³

A két ország közötti problémák azonban nem korlátozódnak ilyen „spontán” incidensekre. Stratégiaileg az afgán–iráni kapcsolatokban komoly feszültség forrása, hogy az utóbbi időszakban tapasztalható szárazság hatására az Afganisztánból Iránba érkező folyók vízhozamával kapcsolatos viták felerősödtek. Még az előző kormányzat alatt Afganisztán régóta folyamatban lévő folyószabályozási munkálatokat fejezett be, ami kiváltotta az iráni kormány nemtetszését, a tálib vezetés vízfelhasználási politikája pedig tüntetésekhez vezetett Iránban.¹⁰⁴ 2023 májusában a vita újabb fegyveres határincidenssé fajult, aminek sajtóértesülések szerint két halottja volt. A felek egymást vádolták, Irán szerint a tálib vezetés az érvényben lévő megállapodás keretében elérhető vízmennyiségnek csupán 4%-át biztosítja számára.¹⁰⁵

Pakisztán és Afganisztán viszonya jóval összetettebb. Pakisztán tudatosan támogatta a tálib erőket, mivel egy stabil és barátságos Afganisztán létfontosságú számára az indiai–pakisztáni ellentétek miatt. Annak ellenére, hogy Pakisztán menedéket adott a tálib vezetésnek és a szélesebb mozgalomnak, illetve jelentős anyagi támogatást nyújtott számukra, az afgán tálibok a hatalomátvétel után egyre függetlenebb módon léptek fel Pakisztánnal szemben. A fontosabb határincidensek a következők voltak:

- 2021. december: indirekt tűztámadás pakisztáni oldalról afgán terület ellen. Az incidens előzménye, hogy a pakisztáni erők a 2600 km-es határ nagy részén kerítést építettek, amit az afgánok meg akartak akadályozni, emiatt feszült viszony alakult ki.¹⁰⁶

¹⁰² *Afghanistan: The Massacre in Mazar-i Sharif*. [online], 1998. Forrás: Human Rights Watch [2023. 12. 19.].

¹⁰³ Motamedi, Maziar: *Iran and Taliban Forces Clash in Border Area*. [online], 2021. 12. 01. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 19.].

¹⁰⁴ Ramachandran, Sudha: *Afghanistan-Iran Disquiet Over the Helmand River*. [online], 2022. 02. 15. Forrás: The Diplomat [2023. 12. 17.].

¹⁰⁵ Makooi, Bahar: *Iran and Afghanistan Dispute Helmand Water Rights as Climate Change Deepens Crisis*. [online], 2023. 06. 10. Forrás: France 24 [2023. 12. 19.].

¹⁰⁶ Ahmad, Jibrán: *Afghan Taliban Stop Pakistan Army from Fencing International Border*. [online], 2021. 12. 22. Forrás: Reuters [2023. 12. 19.].

- 2022. február 24.: összetűzés a tálib és a pakisztáni erők között Spin Boldak határátkelő közelében. Két afgán civil életét veszítette.¹⁰⁷
- 2022. április: összecsapások a határon. A pakisztáni légierő csapásokat mért afgán területre, aminek következtében több afgán civil életét veszítette. Az eset előzménye az volt, hogy a határ pakisztáni oldalán egy rajtaütésben hét pakisztáni katona veszítette életét.¹⁰⁸
- 2022. szeptember 13.: újabb fegyveres összecsapás, tálib közlés szerint a pakisztániak a határhoz túl közel akartak kiépíteni határellenőrző pontot, és az azt megközelítő járőrre a pakisztániak tüzet nyitottak. Hírügynökségi jelentések szerint pakisztáni oldalon három halottja volt az incidensnek, és feltételezhető, hogy afgán oldalon is volt halálos áldozat.¹⁰⁹
- 2022. november 13.: a Spin Boldak és Chaman határátkelőnél fegyveres összecsapás, egy pakisztáni halottja volt.¹¹⁰ A határátkelő több mint egy hétig le volt zárva.¹¹¹
- 2022. december: fegyveres összecsapás a két ország erői között, több civil áldozattal.¹¹²
- 2023. február 20.: nem hivatalos pakisztáni közlés szerint a torkhami határátkelőnél pakisztáni határőrök tűz alá kerültek az afgán oldalról, ami tűzharcot eredményezett. Egy második, az előzőtől független fegyveres összecsapásra is sor került.¹¹³
- 2023. szeptember 6–15.: a torkhami határátkelőt Afganisztán és Pakisztán között lezárták, mivel a pakisztáni és az afgán határvédelmi erők között fegyveres összetűzésekre került sor, amiben legalább két afgán életét veszítette és több megsebesült. A két fél egymást hibáztatta a kialakult helyzet miatt.¹¹⁴ Az incidenssel hozzávetőleg egy időben a TTP támadást indított Chitral térségében 400 km-re a határátkelőtől.¹¹⁵

A felsoroltak mellett az Afganisztán területén működő nem állami fegyveres szereplők, mint a TTP és az ISKP, számos határincidenst és egyéb összecsapást provokáltak, ezek tovább éleztek a szomszédokkal fennálló viszonyt.

¹⁰⁷ *Two Killed In Border Clash Between Afghan Taliban And Pakistani Guards; Border Crossing Closed.* [online], 2022. 02. 24. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 19.].

¹⁰⁸ *Taliban Issues Warning Over Civilians Killed by Pakistan Rockets.* [online], 2022. 04. 16. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 19.].

¹⁰⁹ Hussain, Abid: *Afghanistan Blames Border Clash on Pakistan's Bid to Build Post.* [online], 2022. 09. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 19.].

¹¹⁰ *Border Clash Between Taliban, Pakistani Military Leaves One Dead.* [online], 2022. 11. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 19.].

¹¹¹ Yousafzai, Gul: *Pakistan Reopens Afghan Crossing Shut after Border Hostilities.* [online], 2022. 11. 21. Forrás: Reuters [2023. 12. 19.].

¹¹² Hussain, Abid: *Civilians Wounded as Fighting Erupts at Pakistan-Afghan Border.* [online], 2022. 12. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 19.].

¹¹³ *Key Afghan-Pakistani Border Crossing Closed; Border Guards Exchange Fire.* [online], 2023. 02. 20. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 19.].

¹¹⁴ Hussain, Abid: *Key Afghanistan-Pakistan border Crossing Reopens after Nine Days.* [online], 2023. 09. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].

¹¹⁵ *Thousands Stranded Along Closed Border Crossing Between Afghanistan And Pakistan.* [online], 2023. 09. 08. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 16.].

Biztonsági helyzet

A tálib hatalomátvétel alapvető módon szabta át Afganisztán biztonsági kérdésekhez való viszonyát. Bár a dohai egyezményben a tálib vezetés vállalta, hogy terrorista csoportokat nem fog támogatni,¹¹⁶ a gyakorlatban ezt a jelek szerint szelektíven értelmezi. Az ISKP ellen aktívan fellép, a TTP, közismertebb nevén a pakisztáni tálibok ellen csak nagyon jelképesen. Hasonló a helyzet az al-Káida az Indiai-szubkontinensen csoport tevékenysége kapcsán is.

A nemzetközi együttműködés területén is a tálib kormányzat különböző csoportokhoz való viszonya komoly gátló tényezőként jelenik meg. Bár a tálib vezetés tagadta, hogy az al-Káida csoportot bármilyen módon támogatta volna, Ajman al-Zawahiri megölése Kabulban¹¹⁷ azt mutatta, hogy a tálib vezetés szoros kapcsolatban van az al-Káidával. Az, hogy Zawahiri feltételezések szerint egy, a tálib belügyminiszter, Szirádzsudiin Hakkáni által fenntartott vendégházban tartózkodott a megölésekor, erősítette ezt a meggyőződést.¹¹⁸ A tálib vezetés azonban továbbra is tagadja, hogy bármi köze lett volna ahhoz, hogy Zawahiri Kabulban tartózkodott.¹¹⁹ Ennek fényében erősen kétséges, hogy a tálib vezetés együttműködne az al-Káida csoport vezetőinek elfogásában vagy megölésében még konkrét információk birtokában is. Csak az ISKP ellen képzelhető el erősen korlátozott fellépés, ami azonban önmagában minden bizonnyal nem fogja kielégíteni a külső szereplők biztonsági igényeit.

Itt nem csak a nyugati érdekeltségeket érintik a problémák. Jó példa a kínai állampolgárok elleni támadás 2022. december 12-én, amikor az ISKP merényletet hajtott végre egy kínaiak által rendszeresen használt szálloda ellen. Öt kínai és 18 más állampolgárságú személy sebesült meg a támadásban.¹²⁰ Ez potenciálisan érdekes reakciót váltott ki: a Jamestown Alapítvány közölt olyan információkat, miszerint a kínai fél adott a táliboknak drónokat a terrorelhárítási kapacitásaik növelése érdekében, de erről más forrás nem szolgált megerősítéssel.¹²¹

A helyzetet árnyalja, hogy számos olyan kisebb csoport van, amely Afganisztán területén működik és a tálib hatalom ellen igyekszik fellépni. A UNAMA információi szerint 23 tálibellenes fegyveres csoport működik Afganisztán területén,¹²² de a többségük nem képes ténylegesen és számottevően fellépni a tálib vezetéssel szemben. Ezek egyike sem jelezte, hogy külföldön akar támadásokat végrehajtani, és egyes csoportok élveznek

¹¹⁶ *Agreement for Bringing Peace to Afghanistan Between the Islamic Emirate of Afghanistan Which Is Not Recognized by the United States as a State and Is Known as the Taliban and the United States of America.* [online], 2020. 02. 29. Forrás: State Department [2023. 12. 17.] 3.

¹¹⁷ *Ayman al-Zawahiri: Al-Qaeda Leader Killed in US Drone Strike.* [online], 2022. 08. 02. Forrás: BBC [2023. 12. 17.].

¹¹⁸ Fourteenth Report 2023: 5.

¹¹⁹ Gul, Ayaz: *Taliban Persistently Refute al-Zawahiri's Death By US Drone Strike, One Year On.* [online], 2023. 07. 24. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].

¹²⁰ Gul, Ayaz: *China Says Kabul Hotel Attack Injured 5 Chinese Nationals.* [online], 2022. 12. 13. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].

¹²¹ Yousafzai, Zafar Iqbail: *After the Kabul Hotel Attack: The Taliban and China Confront Security Challenges in Afghanistan.* [online], 2023. 01. 19. Forrás: The Jamestown Foundation [2023. 11. 25].

¹²² The Situation in Afghanistan... 2023: 5.

külföldi támogatást (például valószínűleg Tádzsikisztán részéről).¹²³ A tálib vezetés számára ezeknek a csoportoknak a leküzdése prioritást jelent, mivel a külső támogatás miatt jelentősebb fenyegetésként ítélik meg a legitimitásukra és hatalmukra. A biztonsági helyzet átláthatatlanságát bonyolítja, hogy jelentősebb támadások esetében is előfordul, hogy senki nem vállalja értük a felelősséget. Ilyen a síita közösség ellen végrehajtott két támadás. Az első a 2022. április 19-én két improvizált robbanóeszkővel végrehajtott merénylet (összesen 31 halott és 82 sebesült), a másik a 2022. szeptember 30-án végrehajtott öngyilkos merénylet egy lányiskola ellen (54 halott, 114 sebesült).¹²⁴ A célpont és az elkövetés módja egyértelműen az ISKP-re vall, de nem bizonyítható.

A tálib hatóságok gátolják a sajtó munkáját a politikai erőszak megnyilvánulásairól történő beszámolók korlátozásával, egyes témákban előzetes engedély kell a publikáláshoz.¹²⁵ Az ENSZ adatai szerint nem egy esetben a média munkatársait erőszakkal tartották távol a merényletek helyszínétől. Bár a hivatalos tálib források a legtöbb esetben beszámoltak a támadásokról, az ENSZ adataihoz képest alacsonyabb veszteségszámokat tettek közzé.¹²⁶

A biztonsági helyzet problémái továbbra is fenyegetik a civil lakosságot, bár korántsem olyan mértékben, mint 2021 előtt. Az ENSZ adatai szerint 2021. augusztus 15-e és 2023. május 30-a között összesen 3774 civil személy halt vagy sebesült meg harci tevékenység következtében (1095-en életüket veszítették, és 2679-en megsebesültek). A jelentés megállapítja, hogy az áldozatok háromnegyede improvizált robbanóeszkőkkel végrehajtott támadásnak esett áldozatul, ami mutatja, hogy a tálib vezetés elleni erőszakban az indirekt eszközökkel végrehajtott támadásoknak jelentős szerep jut.¹²⁷

A fenyegetések száma és mértéke miatt a tálib biztonsági erők célja, hogy a professzionálisítsák a tevékenységüket, visszaszorítsák a különböző ellenzéki és felkelőcsoportokat, és a fennálló iránymutatásnak megfelelően korlátozzák a drokkereskedelmet.¹²⁸ Ezt a kihívást nem szabad alábecsülni, mivel egy felkelőcsoport, amely korábban arra koncentrált, hogy a kormányzattal szemben hajtson végre merényleteket, most arra kényszerül, hogy az ország közbiztonságát, meglévő infrastruktúráját biztosítsa. Ez a korábbi felkelő szervezetnek merőben új kihívást jelent, hiszen korábban ezeknek a támadása jelentette a legfontosabb feladatot. Ezeknek a biztosítása rendkívül erőforrás-igényes, ami további nehézséget jelent a tálib erőknek.

¹²³ Wheeldon, Tom: *Afghan Resistance Has Sanctuary in Tajikistan, but Fighting Taliban a 'Non-Viable Prospect'*. [online], 2021. 10. 04. Forrás: France24 [2023. 12. 17.].

¹²⁴ *Impact of Improvised Explosive Devices on Civilians in Afghanistan 15 August 2021 – 30 May 2023*. [online], 2023. Forrás: UNAMA [2023. 11. 27.] 10.A továbbiakban: *Impact of Improvised Explosive...* 2023.

¹²⁵ Hemmati, Freshta: *Stifled Voices: The Plight of Afghan Journalists on World Press Day*. [online], 2023. 05. 03. Forrás: Friedrich Naumann Foundation [2023. 12. 17.].

¹²⁶ *Impact of Improvised Explosive...* 2023: 11.

¹²⁷ *Impact of Improvised Explosive...* 2023: 5–6.

¹²⁸ *The Situation in Afghanistan...* 2023: 4.

Iszlám Állam Khoraszán Tartomány csoport (ISKP)

Az ISKP amerikai becslések szerint mintegy 2000 fegyveres felett rendelkezik Afganisztánban,¹²⁹ más becslések 4000–6000 főre teszik a csoport létszámát (családtagokkal együtt).¹³⁰ A csoport a korábbi időszakban kisebb merényleteket hajtott végre tálib célpontok ellen, de immár figyelmük nagy részét a tálibok elleni harcra tudják fordítani.

Mivel a 2021 előtti amerikai–afgán és tálib fellépés miatt a csoport mérete és lehetőségei továbbra is korlátozottak, az ISKP alapvetően egyszerűbb támadások végrehajtására szorítkozott általában kevésbé védett célpontok ellen.¹³¹ Az állományában jelentős számú külföldi is megtalálható, akik az ENSZ szerint azeri, iráni, pakisztáni, orosz és török állampolgárok, valamint közép-ázsiai és arab országokból származók. Az ISKP kihasználta a tálib rendszer fellépését az Afganisztáni Iszlám Köztársaság biztonsági és egyéb tisztviselői ellen, és közülük is toborzott a soraiba, valamint etnikai kisebbségekhez tartozókat és más dzsihadista csoportok állományát is megcélozta a saját állományának növelése érdekében. A csoport Afganisztán északi részén kiképző infrastruktúrával rendelkezik, valamint egy illegális hálózattal a tálibok által uralt területeken.¹³²

A csoport alapvetően arra törekszik, hogy alacsony szintű, többé-kevésbé gyakori támadásokkal és ritka, de látványos támadásokkal nyomást gyakoroljon a tálib rezsimre, és delegitimálja a követői és a nyilvánosság szemében. Ez a csoport hajtotta végre és vállalta magára az Afganisztánban elkövetett öngyilkos merényletek nagy részét (bár egy szignifikáns hányad esetében nem lehetett megállapítani, hogy ki volt az elkövető).

1. táblázat: Öngyilkos támadások Afganisztánban 2021 augusztusa és 2022 decembere között

Időszak	Támadások száma	Elkövetők	Áldozatok száma
2021. 08. 15. – 2021. 12. 31.	3	ISKP	253 halott, 500 sebesült
2022. 01. 01. – 2022. 12. 31.	8	4 esetben ISKP, 4 esetben ismeretlen	205 halott, 395 sebesült

Forrás: *Impact of Improvised Explosive...* 2023: 7.

A látványos támadásokban fontos szerepet játszik a tálib rendszer nemzetközi elszigetelése. Ennek jegyében a csoport több látványos merényletet hajtott végre külföldi érdekeltségek és állampolgárok ellen. Példák ezekre:

- 2022 szeptembere: a kabuli orosz követség elleni támadás;¹³³
- 2022 decembere: kínai állampolgárok elleni merénylet Kabulban;¹³⁴
- 2022 decemberében megpróbálták a kabuli pakisztáni ügyvivőt megölni; a nagykövetség területén tartózkodó Ubaid-ur-Rehman Nizamani szerencsével

¹²⁹ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 9.

¹³⁰ Fourteenth Report 2023: 15.

¹³¹ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 3., 8.

¹³² Fourteenth Report 2023: 15–16.

¹³³ *Afghanistan: Deadly Suicide Attack at Russian Embassy in Kabul*. [online], 2022. 09. 05. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 26.].

¹³⁴ Gul, Ayaz: *China Says Kabul Hotel Attack Injured 5 Chinese Nationals*. [online], 2022. 12. 13. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].

sértetlen maradt, amikor egy közeli épületből tüzet nyitottak rá, de a testőre súlyosan megsebesült.¹³⁵

A támadások után Csehország¹³⁶ és Szaúd-Arábia kivonta a diplomáciai képviselőt Afganisztánból.¹³⁷

További műveleti irány az ISKP számára a tálib vezetők elleni közvetlen támadás. A tálib hierarchiában fontos szerepet betöltő vagy azt valamilyen szinten támogató személyek elleni merényletek:

- 2022. november 17.: egy kabuli imám megölése;¹³⁸
- 2022. december: Badakhshan tartomány rendőrfőnökének megölése Faizabadban;¹³⁹
- 2023. március 9.: Daud Muzamil kormányzót, Balkh tartomány vezetőjét öngyilkos merényletben ölték meg Mazar-i-Sharif-ban;¹⁴⁰
- 2023. június 6.: Nisar Ahmad Ahmadinak, Badakhshan tartomány ügyvivő kormányzójának és sofőrjének megölése egy öngyilkos járműves támadásban Faizabad városában.¹⁴¹ A temetésén egy öngyilkos merénylet 11 ember halálát okozta, és 30 fő megsebesült.¹⁴²

A csoportnak több sikertelen merényletkísérlete is volt, többek között Szirádzsuddin Hakkáni belügy- és Mohamed Yaqub védelmi minisztert is megkísérelte megölni 2022-ben.¹⁴³

Az Iszlám Állam csoport hagyományos stratégiájának mondható felekezeti erőszak is megjelenik az ISKP repertoárjában, amivel a biztonsági helyzet aláesése és kvázi polgárháborús helyzet kialakítása a cél, ahol a szervezet vezetésének reményei szerint a csoportnak jobb lehetőségei lesznek a saját helyzetének megerősítésére. A felekezeti stratégia dimenzióit jól mutatja az ENSZ által elérhetővé tett ISKP-nak tulajdonított különböző felekezeti imahelyek ellen végrehajtott támadások adatainak összesítése:

2. táblázat: Az ISKP-csoportnak tulajdonított, improvizált robbanóeszközzel végrehajtott merényletek imahelyek ellen 2021. augusztus 15. és 2023. május 30. között az ENSZ adatai szerint

Célpont	Támadások száma	Áldozatok száma
siíta imahelyek	4	226 halott, 460 sebesült
szúfi imahelyek	1	50 halott, 55 sebesült

¹³⁵ Gul, Ayaz: *Islamic State Group Claims Attack on Pakistan's Top Diplomat in Afghanistan*. [online], 2022. 12. 03. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25].

¹³⁶ McEnchroe, Thomas: *Czechia to Close Its Embassy in Kabul*. [online], 2022. 11. 02. Forrás: Radio Prague International [2023. 12. 27.].

¹³⁷ Siddique, Abubakar: *The Azadi Briefing: A Diplomatic Exodus From Afghanistan*. [online], 2023. 02. 10. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 12. 27.].

¹³⁸ The Situation in Afghanistan... 2023: 5.

¹³⁹ The Situation in Afghanistan... 2023: 5.

¹⁴⁰ *Afghanistan Blast: Taliban Governor Killed in His Office*. [online], 2023. 03. 09. Forrás: BBC [2023. 12. 19.].

¹⁴¹ *Afghan Provincial Governor Killed in Car Bombing*. [online], 2023. 06. 06. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].

¹⁴² *At Least 11 Killed in Afghanistan Mosque Explosion*. [online], 2023. 06. 08. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].

¹⁴³ Fourteenth Report 2023: 15.

Célpont	Támadások száma	Áldozatok száma
szunnita imahelyek	1	3 halott, 12 sebesült
szikh imahelyek	1	2 halott, 3 sebesült

Forrás: *Impact of Improvised Explosive... 2023: 9.*

Az ISKP a propagandatevékenysége döntő hányadát a tálibok elleni harcra koncentrálja, kritizálja a tálib vezetés belföldi és külföldi tevékenységét, iráni és kínai érdekeket kiszolgálónak állítva be őket.¹⁴⁴ Saját médiaszolgálatot hozott létre al-Azaim Médiaalapítvány néven, többek között arab, angol, fárszi, pastu, urdu és üzbég nyelven publikálja a propagandáját.¹⁴⁵ Amerikai várakozások szerint az ISKP fel fogja használni a propagandakapacitásait arra, hogy a követőit merényletek végrehajtására szólítsa fel az Egyesült Államok területén.¹⁴⁶

Az ISKP ennek megfelelően nem korlátozza magát a tálibok elleni harcra, regionális és globális törekvései is vannak. Regionálisan Irán nevezhető kiemelt célpontnak, az iráni vezetés a szervezetet több látványos merényletért teszi felelőssé. A shirazi mecsetben 2022. október 26-án végrehajtott terrorakció kitervelésével két afgán állampolgárt gyanúsítottak. A végrehajtók közül azokat, akik az irániak szerint kapcsolatban álltak az afganisztáni szervezettel, kivégezték. A merényletben 13-an haltak meg, 40-en megsebesültek.¹⁴⁷ 2023. augusztus 13-án újabb támadást hajtottak végre a shirazi mecset ellen, aminek egy halálos áldozata és számos sebesültje volt. Iráni források szerint az elkövető egy afganisztáni tádzsik volt, hivatalos közlés szerint a merénylet megtorlás lehetett az ISKP részéről a szervezet két tagjának korábban történt kivégzéseért.¹⁴⁸ Diplomáciai vitát generált az iráni állítás, amely szerint az Iszlám Állam csoport vezetését Afganisztánba küldték. Tálib oldalról ezt tagadták.¹⁴⁹

A régióban Pakisztán is fontos célpont az ISKP számára, a csoport itt több, egyenként számos áldozatot követelő öngyilkos merényletet hajtott végre. A TTP pakisztáni tevékenysége miatt azonban az ISKP pakisztáni támadásai jóval kevesebb figyelmet kapnak. Növeli az események átláthatatlanságát, hogy az Iszlám Állam csoportnak van egy kifejezetten pakisztáni célpontok ellen működő hálózata, az ISPP (Iszlám Állam Pakisztáni Tartomány, Islamic State Pakistan Province). Az ISPP kisebb támadásokat hajtott végre, de Pakisztánon belül nagyobb a hatóköre, Beludzsisztán tartományra is kiterjed.¹⁵⁰

¹⁴⁴ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 9.

¹⁴⁵ Zelin, Aaron Y.: *ISKP Goes Global: External Operations from Afghanistan*. [online], 2023. 09. 11. Forrás: Washington Institute for Near East Policy [2023. 09. 16.].

¹⁴⁶ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 8.

¹⁴⁷ Motamedi, Maziar: *Iran Publicly Executes Two Over Deadly Shiraz Shrine Attack*. [online], 2023. 08. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].

¹⁴⁸ Motamedi, Maziar: *Iran Blames ISIL for Shrine Attack, Arrests Foreign Nationals*. [online], 2023. 08. 14. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].

¹⁴⁹ *Taliban Rejects Iran claim Leaders of ISIL Sent to Afghanistan*. [online], 2023. 07. 23. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].

¹⁵⁰ Palmerand, Alexander – Holtz, Mackenzie: *The Islamic State Threat in Pakistan: Trends and Scenarios*. [online], 2023. 02. 05. Forrás: Center for Strategic and International Studies [2023. 12. 27.].

Nyugati információk szerint a szervezet elkezdett logisztikai csomópontokat kiépíteni, amelyeken keresztül önkénteseket, pénzt és fegyvereket kíván mozgatni Európa irányába.¹⁵¹ 2023 márciusában az amerikai CENTCOM parancsnoka a szenátusi meghallgatásán kérdésre válaszolva elmondta, hogy véleménye szerint az ISKP hat hónapon belül képes lesz támadást végrehajtani amerikai vagy nyugati célpontok ellen, minimális előjelek mellett.¹⁵² A nyilatkozatot megelőzően a török hatóságok 2023. február elején letartóztattak 15 személyt, akiket ISKP-tagsággal gyanúsítottak és feltételezték, hogy a svéd és a holland nagykövetség ellen akartak támadást előkészíteni.¹⁵³ Ezt támasztja alá, hogy Németországban 2023 nyarán hét, Hollandiában két személyt tartóztattak le azzal a váddal, hogy az ISKP-csoport tagjai. A letartóztatottak türkmén, kirgiz és tádzsik állampolgárok voltak, akik a 2022-es ukrán–orosz háború kitörése után érkeztek az országba, céljuk a német ügyészség szerint európai támadások végrehajtása volt.¹⁵⁴ 2023 végén újabb fenyegetésekre derült fény: bécsi, kölni és közelebbről meg nem nevezett spanyol templomok elleni támadások tervezése miatt tartóztattak le Ausztriában három személyt terrorizmus vádjával és egy negyediket egyéb vádakkal, akik sajtóértesülések szerint az ISKP-hez tartoznak.¹⁵⁵

Egyéb tálibellenes felkelőcsoportok

A kabuli kormány összeomlásával párhuzamosan számos tálibellenes felkelőcsoport jött létre. Ezek eltérő ideológiai és társadalmi bázissal rendelkeznek, és az a céljuk, hogy a tálib vezetés által kialakított etnikai-felekezeti koalíció egységét megbontsák, és a tálib vezetés uralmát meggyengítsék. A UNAMA 2023. februári összesítése szerint 23 fegyveres csoport vállalja, hogy a tálibok ellen harcol Afganisztán területén.¹⁵⁶ A csoportok közül jelenleg egyik sem rendelkezik számottevő katonai képességekkel, és a szórványos híradások alapján arra lehet következtetni, hogy kisebb rajtaütések és improvizált robbanóeszközök támadások végrehajtásában merül ki a tevékenységük. Vannak olyan, önmagukat ellenzékinek mondó csoportok is, amelyekről feltételezik, hogy Afganisztán területén nincsenek követőik. Ezek feltehetően külföldre menekült volt afgán tisztviselőkből állnak.

A legismertebb a csoportok közül a Nemzeti Felszabadítási Front (National Resistance Front, NRF), amelynek állományát nagyrészt a korábbi, nyugati támogatást élvező biztonsági erők és államapparátus tagjai alkotják. Az NRF igyekezett külföldi támogatást szerezni a tálibellenes harcához, de a nyilvános források alapján nem járt sikerrel, nyíltan egyetlen

¹⁵¹ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 3. és 8.

¹⁵² *Senate Armed Services Committee Hearing on Posture of USCENTCOM and USAFRICOM in Review of the Defense Authorization Request for FY24 and the Future Years Defense Program.* [online], 2023. 03. 17. Forrás: CENTCOM [2023. 12. 27.].

¹⁵³ Associated Press: *Turkey Detains 15 for IS Links, No Concrete Threats Found.* [online], 2023. 02. 05. Forrás: Voice of America [2023. 12. 27.].

¹⁵⁴ *Festnahme von sieben mutmaßlichen Mitgliedern einer islamistischen terroristischen Vereinigung.* [online], 2023 07. 06. Forrás: Der Generalbundesanwaltschaft beim Bundesgerichtshof [2023. 09. 16.] és *Germany Arrests 7 Suspected Members of Islamist Terror Group.* [online], 2023. 07. 06. Forrás: Deutsche Welle [2023. 09. 16.].

¹⁵⁵ *Terrorverdacht: Drei Männer in U-Haft.* [online], 2023. 12. 25. Forrás: ORF [2023. 12. 27.] és *Keine Anhaltspunkte auf konkreten Anschlag.* [online], 2023. 12. 24. Forrás: ORF [2023. 12. 27.].

¹⁵⁶ The Situation in Afghanistan... 2023: 5.

ország sem támogatja. Az NRF a tevékenységét elsősorban Panjshir tartományban fejti ki, ahol a beszámolói szerint kisebb-nagyobb rendszerességgel hajt végre támadásokat a tálib erők ellen.¹⁵⁷ A csoport vezetője, Ahmed Masoud,¹⁵⁸ aki az afgán–szovjet háborúban viselt szerepéről ismert Ahmed Shah Masoud¹⁵⁹ fia. Ahmed Masoud tevékenysége elsősorban a nemzetközi figyelem felkeltésére koncentrál.

A tálib vezetés a formálódó NRF-et a Ghani-rendszer 2021-es összeomlásakor is veszélyként értékelte. Ennek megfelelően a kabuli győzelem után jelentős erőket koncentrált a Panjshir-völgyre, az NRF bázisterületére, és képes volt a legjelentősebb városi központokat az uralma alá hajtani.¹⁶⁰ Célja az volt, hogy elejét vegye egy olyan ellenséges erőket összpontosító biztonságos terület kialakulásának, mint amilyen az Északi Szövetség idején volt. Mindez jelentős eredmény volt az új tálib vezetés számára.

A Panshir-völgyből független forrásból nagyon kevés információ áll rendelkezésre a harci cselekményekkel kapcsolatban. 2022 májusában a tálib rendszer növelte a katonai jelenlétét a völgyben egy vallási ünnephez kapcsolódóan, ami összetűzéshez vezetett. Ennek során a tálib erők számos alkalommal durván megsértették a helyiek emberi jogait, kivégzésekről és kollektív büntetési formákról számoltak be,¹⁶¹ amelyek kapcsán az Amnesty International egy hosszabb publikációt is nyilvánosságra hozott.¹⁶²

Az NRF tevékenysége alacsony intenzitással valószínűleg folytatódik a vidéki területeken, belátható időn belül nincs esélyük a tálib rendszer hatalmának megingatására.

Az olyan további csoportok, mint az Afganisztáni Felszabadítási Mozgalom vagy az Afganisztán Szabadságfront, említést kapnak néha nemzetközi beszámolókból, de a tevékenységükről nagyon kevés független információ érhető el. Ezeknél a csoportoknál a túl kevés megbízható információ miatt nehéz következtetéseket levonni arra vonatkozólag, hogy milyen stratégiával és kapacitásokkal bírnak, ám összességében kijelenthető, hogy jelenleg nem képviselnek fenyegetést a tálib vezetés hatalmára, de az aktív területeiken sem jelentenek számottevő erőt. Az NRF és a tálib mozgalom között a kezdeti időszakban diplomáciai vonalon volt valamilyen szintű érintkezés, de ez nem volt elegendő a kialakult ellentétek megoldására,¹⁶³ így ebben a viszonyrendszerben a fegyveres szembenállás fennmaradására lehet számítani hosszabb távon is.

Bár, mint többször említettük, a tálib rezsim elszigeteltsége továbbra is fennáll, fegyveres ellenzékének nyílt támogatására a nemzetközi téren nem érzékelhető szándék. A támogatás általában azt jelenti, hogy az egyes csoportok vezetőinek tartózkodását engedélyezik, de fegyverrel vagy egyéb katonai haszonnal bíró módon nem támogatják

¹⁵⁷ Thomas 2023: 4–5.

¹⁵⁸ *Ahmad Massoud, Commander, National Resistance Front of Afghanistan*. [online], d. n. Forrás: McCain Institute [2023. 12. 20.].

¹⁵⁹ Lásd pl.: *Death of an Afghan Icon: The Assassination of Ahmad Shah Massoud*. [online], 2023. 09. 08. Forrás: France24 [2023. 12. 20.].

¹⁶⁰ *Taliban Claims 'Complete Capture' of Afghanistan's Panjshir*. [online], 2021. 09. 06. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

¹⁶¹ *New Reports Of Fighting In Afghanistan's Panjshir Trigger Fresh Claims Of Taliban War Crimes*. [online], 2022. 05. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 25.].

¹⁶² Lásd: *Afghanistan: "Your Sons Are in the Mountains": The Collective Punishment of Civilians in Panjshir by the Taliban*. [online], 2023. 06. 07. Forrás: Amnesty International [2023. 12. 25.].

¹⁶³ Najibullah, Farangis – Ahmadi, Mumin: *Resistance Leader Masud 'Visited Dushanbe' For Afghan Peace Talks, But Taliban Didn't Show Up*. [online], 2021. 10. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 20.].

a tevékenységüket.¹⁶⁴ Az afgán diplomáciai ügyekkel megbízott amerikai ügyvivő 2023 szeptemberében azt nyilatkozta, hogy az Egyesült Államok nem fogja a csoportokat fegyverrel támogatni, és prioritásként az afgánok közötti dialógus előmozdítását nevezte meg.¹⁶⁵

Tálib felkelésellenes tevékenység

A tálib erők újjászervezése felkelő erőből felkelésellenes erővé jelentős feladat, ami más szemléletet, más felépítést és eltérő eszközrendszert igényel. A lakossági központok, a fontosabb útvonalak és a létfontosságú infrastruktúra támadása helyett azok védelmére kell berendezkednie. A tálib rendszer előtt álló kihívás nem kicsi, de mivel az ISKP és az etnikai alapú felkelőcsoportok korlátozott társadalmi bázissal rendelkeznek, az erőszak földrajzi értelemben jóval korlátozottabb a 2021 előttihez képest. A tálib rendszer nem a nyugati jogállami modellnek megfelelően lép fel, így a tálib felkelésellenes megközelítés más irányokat vesz, mint a 2021 előtti időszakban.

A tálib vezetés a védelmi minisztérium irányítása alatt kezdetben egy 100–150 ezer fő katonai erő létrehozását tűzte ki célul. A felkelésellenes tevékenységük részeként meglévő, elitnek számító egységek szélesebb alapokra helyezését, illetve újak létrehozását is kezdeményezték. Ebben a vonatkozásban kiemelendő az úgynevezett Badri 313 zászlóalj, amely a Hakkáni-csoport elit alakulataként működik, mellé létrehozták a Fateh és az Umari formációkat, amelyeket összefoglalóan „vörös egységeknek” neveznek.¹⁶⁶ A tálib vezetés Taj Mir Jawad parancsnok irányítása alatt ögyilkos támadó csoportokat is összeállított, amelyek célja az ISKP elleni fellépés.¹⁶⁷

A tálibok próbálták átvenni az előző rendszer hadseregéből fontos technikai vagy egyéb szakosított tudással rendelkező embereket, kevés sikerrel. Elsősorban a légielő üzemeltetéséhez szükséges állományt akarták megnyerni, mert ezen a területen minimális saját kapacitással rendelkeztek. Alkatrész és szakképzett állomány hiányában a tálibok kezére került merev- és forgószárnyas eszközök üzemideje drasztikusan csökken, az ilyen irányú kapacitásaik gyors leépülésére lehet számítani,¹⁶⁸ ami egy felkelésellenes kontextusban hátrányos a tálib erők számára.

A tálib vezetés az ISKP jelentette fenyegetést sokáig próbálta tagadni. Arról számolt be, hogy közel 1100 tagját megölték és több mint 1700 tagját letartóztatták, vagyis felszámolták. A csoport azonban továbbra is fenyegetést jelent a tálibok számára.¹⁶⁹ A tálib vezetés főbb felkelésellenes műveleti irányai:

- ISKP és más felkelőcsoportok vezetőinek célzott megölése;

¹⁶⁴ Dawi, Akmal: *Afghan Insurgent Groups Step Up Attacks, Political Campaign Against Taliban*. [online], 2023. 12. 05. Forrás: Voice of America [2023. 12. 20.].

¹⁶⁵ *'They Deserve Some Peace': U.S. Envoy Rejects Support For Anti-Taliban Factions In Afghanistan*. [online], 2023. 09. 15. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 20.].

¹⁶⁶ Thirteenth Report 2022: 11.

¹⁶⁷ Fourteenth Report 2023: 8.

¹⁶⁸ Thirteenth Report 2022: 11.

¹⁶⁹ Gul, Ayaz: *IS-K Leader in Afghanistan Reported Dead*. [online], 2023. 06. 09. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25.].

- nagyvárosi biztonsági intézkedések fokozása a látványos merényletek meggátlása érdekében;
- nagyarányú lakossági házkutatások a felkelők szimpatizánsainak, fegyverraktárainak stb. felderítésére;
- repressziós intézkedések az ISKP és más csoportok támogatói bázisa ellen;
- a felkelőket támogató vagy azokkal potenciálisan szimpatizáló civilek elleni kollektív büntetési formák alkalmazása.

A tálib vezetés nagy hangsúlyt helyezett az ISKP vezetői elleni rajtaütések végrehajtására. A legnagyobb visszhangot az az akciójuk kapta, amelyben egy tervezőt – akit a 2021. augusztusi, a kabuli nemzetközi repülőtéren folyó kimenekítési akciót érő öngyilkos merénylet végrehajtásával hoztak kapcsolatba – megölték.¹⁷⁰ 2023-ban több fontos ISKP-vezetőt is sikerült likvidálniuk:

- 2023. február 14-én megölték az ISKP indiai akciókért felelős vezetőjét, Ejaz Ahangart;¹⁷¹
- 2023. február 26-án megölték az ISKP műveleti vezetőjét, Qari Fatehet;¹⁷²
- 2023 júniusában médiabeszámolók szerint a tálibok megölték Sanaullah Ghafari (másik nevén Shahab al-Muhajir) ISKP-vezetőt és több társát, amerikai források azonban ezt nem erősítették meg.¹⁷³

A repressziós intézkedések vonatkozásában a tálib vezetés aktívan fellépett a szalafi mecsetek és vezetők ellen. A szalafi közösséget az ISKP potenciális támogatóinak tekintik, a tálib hatóságok ennek megfelelően utasították a fontosabb szalafi irányzathoz tartozó vezetőket, hogy térjenek át a tálibok által követett deobandi irányzatra.¹⁷⁴ Kétséges, hogy az ilyen intézkedéseknek bármilyen konstruktív hatásuk lesz a tálib uralom szempontjából.

A tálib biztonsági erők által alkalmazott megoldások közé tartozik a kollektív büntetés, köztük a felkelők családtagjai elleni erőszakos fellépés. A kollektív büntetési formák eddig az etnikai alapú felkelőcsoportok szimpatizánsait érintették látványosan, de az ISKP propagandája szerint sok esetben civileket, nőket és gyerekeket is megölnek vagy fogságba ejtenek a csoport tagjai elleni fellépés miatt. A törvénytelen kivégzések, a kényszerített eltűnések, a családtagok önkényes letartóztatása a tálib fellépés részét képezik.¹⁷⁵

Eddig a tálibok a korlátozott erőforrásiakhoz képest aránylag eredményesen tudták menedzselni a felkelőcsoportok elleni harcot, nem voltak látványos katonai kudarcaik.

¹⁷⁰ Bertrand, Natasha – Liebermann, Oren – Atwood, Kylie: *ISIS-K Leader Behind Deadly 2021 Suicide Bombing at Kabul Airport Killed by Taliban, White House Says*. [online], 2023. 04. 26. Forrás: CNN [2023. 12. 25.].

¹⁷¹ Gul, Ayaz: *Taliban Forces Kill Top IS Commanders in Afghanistan*. [online], 2023. 02. 27. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].

¹⁷² *Taliban Says Senior IS Member Killed In Kabul Raid*. [online], 2023. 02. 28. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 17.].

¹⁷³ Gul, Ayaz: *UN Awaits Confirmation of Killing of IS-Khorasan Chief in Afghanistan*. [online], 2023. 07. 28. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].

¹⁷⁴ Fourteenth Report 2023: 10.

¹⁷⁵ *Afghanistan: Taliban Execute, 'Disappear' Alleged Militants*. [online], 2022. 07. 07. Forrás: Reliefweb [2023. 12. 26.].

Arra jelenleg nincs kilátás, hogy bármelyik vizsgált csoport ellen katonai és politikai győzelmet tudjanak elérni. Ugyanakkor a regionális és belső dinamikák, illetve az át nem gondolt represszív intézkedések hatásai, vagy a tálib rezsimen belül bekövetkező esetleges szakadások a jövőben a felkelőcsoportok megerősödéséhez vezethetnek. Egy másik fontos tényező lehet, hogy a felkelőcsoportok valamilyen külföldi támogatást tudnak szerezni, amivel a műveleti képességeiket meg tudják növelni, de erre utaló jelek egyelőre szintén nincsenek. Így a jelenlegi helyzet elhúzódása várható: a tálibok igyekeznek elszigetelni az egyes felkelőcsoportokat a társadalmi bázisuktól, és így idővel fel tudják őket örölni.

A tálib vezetés és a külföldi terrorista csoportok Afganisztánban

A tálib vezetés eltérő nézeteket vall a nemzetközi közösséghez képest arra vonatkozóan, hogy mi minősül terrorizmusnak, és ez feloldhatatlan ellentétként értékelhető. A tálibok jó kapcsolatokat tartanak fenn számos nemzetközi szinten terroristának minősített csoporttal, ugyanakkor tagadják a jelenlétüket a területükön. Az ENSZ szerint a tálib Általános Hírszerzési Igazgatóság (General Directorate of Intelligence) 12. osztálya foglalkozik az ilyen csoportokkal való kapcsolattartással, valamint az országban tartózkodó külföldi harcosokkal.¹⁷⁶

A tálib vezetés által megtúrt és támogatott csoportok széles körét feltételezik nemzetközi szakértők, ideértve a Központi al-Káidát és regionális csoportját, a pakisztáni tálibokat és számos kisebb csoportot, amelyeknek történelmileg jó kapcsolatai vannak, és ennek köszönhetően menedéket kaptak Kabul új vezetőitől. Egyelőre a korábban ismertett nemzetközi elismertség megszerzése érdekében a tálib rezsim nagyrészt korlátozza ezeknek a csoportoknak a külföldi tevékenységét. A pakisztáni tálibok ebben a vonatkozásban látványos és fontos kivételt jelentenek.

A kisebb terrorista csoportok kevés figyelmet kapnak a nemzetközi közösség részéről, ugyanakkor a regionális (és azon túli) szereplők számára komoly aggodalmakat okoznak. Feltételezések szerint ezek a csoportok a tálib rezsim tudtával és jóváhagyásával működnek az ország területén, ám arról nem áll rendelkezésre információ, hogy milyen feltételekkel. A tálib vezetés pedig tagad minden ilyen jellegű kapcsolatot.¹⁷⁷

Az ENSZ információi szerint a tálib rezsim olyan csoportokat enged működni Afganisztán területén, mint a már korábban említett Kelet-turkesztáni Iszlám Mozgalom, az Üzbegisztáni Iszlám Mozgalom, valamint a Jamaat Ansarullah, a Khatiba Imam al-Bukhari, az Iszlám Dzsihad Csoport vagy a Tehrik-e-Taliban Tádzsikisztán. Összesen mintegy 20 csoport működését feltételezik az országban.¹⁷⁸ A tálib vezetés részben felhasználja őket a saját harcában a tálibellenes csoportok ellen, de nemzetközi megítélés szerint nem rendelkezik átfogó megközelítéssel ezeknek a csoportoknak a jelenlétét illetően.¹⁷⁹

¹⁷⁶ Fourteenth Report 2023: 13.

¹⁷⁷ Seldin, Jeff: *Afghanistan Reemerging as a Terrorism Incubator*. [online], 2023. 08. 18. Forrás: Voice of America [2023. 12. 20.].

¹⁷⁸ Fourteenth Report 2023: 18.

¹⁷⁹ Fourteenth Report 2023: 5. és 16.

Központi al-Káida és az al-Káida az Indiai-szubkontinensen

Bár a tálib vezetés hivatalosan tagadja, hogy az al-Káida tagjai Afganisztán területén bármilyen formában jelen lennének, a jelenlegi konszenzus az, hogy a csoport menedéket kapott tőlük. Egy ENSZ-jelentés megfogalmazása szerint a kapcsolatuk „szoros és szimbiotikus”. Bár a csoport képessége egy jelentős terrorista támadás kivitelezésére jelenleg csekély, a szándékai nem változtak.¹⁸⁰

Az amerikai Nemzeti Hírszerzési Bizottság 2022-es értékelése szerint az al-Káida vezetése legalább 2024-ig nagy hangsúlyt fog helyezni a menedék megőrzésére Afganisztánban, akár a támadások szervezésének kárára is.¹⁸¹ Az, hogy az al-Káida csoport több mint egy évvel Ayman al-Zawahiri halála után sem nevezte meg az új vezetőjét, azt mutathatja, hogy a csoport feltételezések szerint Iránban tartózkodó vezetője, Saif al-Adel az utód. Az amerikai védelmi hírszerzés szerint ennek nyílt felvállalása ideológiai problémákat okozna nekik. Egy másik magyarázat szerint a csoport visszatérhetett egy kollektív vezetési minta irányába, ezért nem tartották szükségesnek az utód megnevezését.¹⁸²

A Központi al-Káida becsült vezetői állománya Afganisztánban 30–60 fő közé tehető, a teljes állományé 400 főre.¹⁸³ Amerikai becslések szerint az al-Káida csoport vezetésének csupán egy kis része, az al-Káida az Indiai-szubkontinensen csoportnak pedig mintegy 200 tagja tartózkodik Afganisztánban.¹⁸⁴ Más forrás az al-Káida az Indiai-szubkontinensen csoport Afganisztánban lévő állományát 180–200 fő közé teszi, vezetője Osama Mehmood. A csoport aktívan támogatja a TTP-t.¹⁸⁵

Új kiképzőtáborok létesítésére utaló információk is napvilágot láttak Afganisztán több tartományában. Az ENSZ szerint al-Káida-tagok szerepet kaptak a tálib biztonsági apparátusban, és ez a helyzet lehetővé teszi a csoport számára, hogy megpróbálja növelni szimpatizánsainak számát a tálibok soraiban és más csoportokban, ami nagyobb befolyást biztosíthat számára a jövőben. (A csoport tanácsadói státuszban lévő tagjai ENSZ-információk szerint afgán útlevelet is kaptak.) Szervezeti struktúrája kevésbé hierarchikus, a fiókszervezetek önállósága emiatt megnőtt. Profitálhat a stabil tálib vezetésből, mert az lehetővé teszi számára, hogy a kapacitásait újraépítse, illetve más csoportokkal javítsa a kapcsolatait. Esetleges jövőbeli nyomás esetén pedig átteheti a működését más országba.¹⁸⁶

Bár a jelenlegi tálib vezetés támogatása az al-Káida irányába stabilnak tűnik, a csoport jelenléte feszültségek forrása Afganisztánban az ENSZ értékelése szerint. Ajman al-Zawahiri megölése meglepte a be nem avatott tálib vezetőket, felmerült a lehetősége, hogy a Zawahiri elleni sikeres amerikai támadás Afganisztánon belüli árulás következtében

¹⁸⁰ Thirty-second Report 2023: 16.

¹⁸¹ *Prospects for al-Qa'ida in Afghanistan and Globally through 2024*. [online], 2022. 09. 16. Forrás: National Intelligence Council [2023. 12. 28.].

¹⁸² Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 10.

¹⁸³ Fourteenth Report 2023: 13.

¹⁸⁴ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 9.

¹⁸⁵ Fourteenth Report 2023: 14.

¹⁸⁶ Fourteenth Report 2023: 13–14.

történt.¹⁸⁷ Mindkét opció bizalmatlanság forrása volt a különböző tálib frakciók számára, ugyanakkor az elérhető információk szerint eddig nem vezetett nyílt feszültségekhez.

A Biden-adminisztráció jelenleg nem számít arra, hogy az al-Káida aktívan tudna fellépni az Egyesült Államok ellen. Az amerikai Nemzeti Terrorizmusellenes Központ vezetője, Christine Abizaid 2023-ban, a szeptember 11-i terrorista támadás évfordulója alkalmából kiadott nyilatkozatban úgy jellemezte az al-Káidát, mint amely elérte a történeti mélypontját, és valószínűtlennek tartja az újbóli megerősödését. Megfogalmazása szerint a csoport „elvesztette a célokhoz való hozzáférést, a vezetői kvalitásokat, a kohézióját, az állomány elkötelezettségét és a megengedő környezetet”.¹⁸⁸ Biden elnök 2023 júniusában egy kérdésre válaszolta, hogy az al-Káida visszaszorítása Afganisztánban folyamatban van.¹⁸⁹ Egy szeptemberben kivonatoltan ismertett amerikai hírszerzési jelentés szerint az al-Káida által jelentett fenyegetés nagymértékben csökkent, az ISKP jelentette fenyegetés is csökkent, de utóbbi továbbra is veszélyt jelent. A jelentés nyomán szakértők arra hívták fel a figyelmet, hogy az Egyesült Államok a hírszerzési és felderítési kapacitásait részben más fenyegetésekre összpontosítja, ezért nem feltétlenül képes átlátni teljes mértékben az afganisztáni történéseket.¹⁹⁰

A pakisztáni tálibok (*Tehrik-e-Taliban-e-Pakistan TTP*)

A Tehrik-e-Taliban-e-Pakistan (TTP), köznyelven egyszerűen csak pakisztáni tálibok, jelenléte az utóbbi időben jelentős figyelmet kapott, miután a csoport a 2022 májusában meghirdetett tűzszünetet 2022. november 28-án felmondta.¹⁹¹ A tűzszünet felmondására azután került sor, hogy afgán területen több TTP-parancsnokot tisztázatlan körülmények között megöltek. A TTP 2022 szeptemberétől (még a tűzszünet felmondása előtt) megtorló akciókat kezdett végrehajtani pakisztáni célpontok ellen.¹⁹² Pakisztán területén a TTP-nek tulajdonított támadások száma ennek megfelelően jelentős emelkedést mutatott. A csoport az afgán–pakisztáni határ mentén lévő célpontok ellen hajt végre fegyveres támadásokat, illetve pakisztáni városokban öngyilkos merényleteket.¹⁹³ A tálibok legfőbb vezetője, Akhundzada a retorikájában támogatja a TTP tevékenységét.¹⁹⁴

Amerikai becslések szerint mintegy 4000–5000 fegyverese van a csoportnak, amelynek legnagyobb része afgán területen tartózkodik és innen kiindulva jól felépített támadó

¹⁸⁷ Fourteenth Report 2023: 7.

¹⁸⁸ *9/11 Statement from National Counterterrorism Center Director Christy Abizaid*. [online], 2023. 09. 11. Forrás: National Counterterrorism Center [2023. 12. 26.].

¹⁸⁹ *Remarks by President Biden on the Supreme Court's Decision on the Administration's Student Debt Relief Program*. [online], 2023. 06. 30. Forrás: White House [2023. 12. 17.].

¹⁹⁰ Bertrand, Natasha – Lillis, Katie Bo: *New US Intelligence Suggests al Qaeda Unlikely to Revive in Afghanistan, but Officials Warn ISIS Threat Remains*. [online], 2023. 09. 08. Forrás: CNN [2023. 12. 17.].

¹⁹¹ *The Situation in Afghanistan...* 2023: 5.

¹⁹² Carter, Brian et al.: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, January 12, 2023*. [online], 2023. 01. 12. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.] 8.

¹⁹³ Fourteenth Report 2023: 17.

¹⁹⁴ Carter, Brian et al.: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, February 1, 2023*. [online], 2023. 02. 01. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].

tevékenységet hajt végre a pakisztáni biztonsági erők ellen.¹⁹⁵ A TTP nagyobb jelenléttel rendelkezett a határ pakisztáni oldalán, 2007 és 2014 között az ország északnyugati részén kisebb területeket az irányítása alatt tudott tartani, illetve pakisztáni nagyvárosokban látványos merényletsorozatot tudott végrehajtani. A pakisztáni hadsereg nagyarányú és elhúzódozó offenzívájának eredményeként azonban a csoport jelentős veszteségeket szenvedett és a képességei visszaestek. Az afganisztáni tálibok hatalomátvétele azonban biztonságos teret teremtett a TTP számára, amiben újra meg tudott erősödni.¹⁹⁶ Az ISW szerint 2022 decembere óta vannak jelek arra, hogy a TTP az árnyékkormányzasi rendszerét igyekszik kiterjeszteni Pakisztán északi területeire, elsősorban Khyber Pakhtunkhwa tartomány területén.¹⁹⁷ Időnkénti látványos fegyveres támadásaik nyílt kihívások a pakisztáni kormány ellen.¹⁹⁸ Bár eddig az elérhető információk szerint nem tudtak jelentősebb területeket elszakítani, Iszlámábád nem hagyhatja válasz nélkül a tevékenységüket.

A TTP-vel kapcsolatban nehezíti a becsléseket, hogy amolyan ernyőszervezetként is működik. Számos alkalommal szakadtak ki belőle kisebb csoportok, majd újra integrálódtak. Példa erre a Jamaat ul-Ahrar (JuA) szakadár TTP-csoport, amely magára vállalta a 2023. januári öngyilkos merényletet. A JuA 2014-ben kivált a TTP-ből, 2016-ban az Egyesült Államok,¹⁹⁹ rövidebb később az ENSZ²⁰⁰ is terrorista csoportnak minősítette. 2020-ban ismét csatlakozott a TTP-hez.²⁰¹ A pakisztáni kormánnyal való békülési kísérleteket erősen kritizálta, a 2023. januári merényletet sokan annak a jeleként értékelték, hogy a tüzszünet felmondása után az eszkaláció irányába kívánja terelni a TTP-t. A JuA korábban konkrét merényletek kapcsán együttműködött az ISKP-val is.²⁰² A Hafiz Gul Bahadur vezette frakció a TTP-hez kapcsolódó, de nagyrészt függetlenül működő Pakisztán-ellenes csoport. Ez szintén növelte a tevékenységét Pakisztán ellen, közös akciót hajtott végre a TTP-vel,²⁰³ és kapcsolatot tart fenn a Hakkáni-csoporttal is.²⁰⁴

A TTP-nek tulajdonított jelentősebb támadások:

- 2023. január 30-án öngyilkos merénylet robbantott egy peshawari rendőri létesítményhez tartozó mecsetben; a merényletnek száz halálos áldozata és legalább 225 sebesültje volt.²⁰⁵ A TTP hivatalos szóvivője tagadta a merénylet elkövetését, de

¹⁹⁵ Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report 2023: 11.

¹⁹⁶ Bezhan, Frud – Khattak, Daud: *The Rise Of The New Pakistani Taliban*. [online], 2023. 05. 18. Forrás: Reuters [2023. 12. 28.].

¹⁹⁷ Carter, Brian – Karr, Liam – Tyson, Kathryn: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, March 22, 2023*. [online], 2023. 03. 22. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].

¹⁹⁸ *Thousands Stranded Along Closed Border Crossing Between Afghanistan And Pakistan*. 2023.

¹⁹⁹ *State Department Terrorist Designations of Jamaat-ul-Ahrar and Mohamed Abrini*. [online], 2016. 08. 03. Forrás: State Department [2023. 12. 25.].

²⁰⁰ Gul, Ayaz: *Pakistan Hails UN for Listing Jamaat-ul-Ahrar as Global Terrorist*. [online], 2017. 07. 07. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].

²⁰¹ Carter, Brian et al.: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, February 1, 2023*. [online], 2023. 02. 01. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].

²⁰² Carter, Brian et al.: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, March 16, 2023*. [online], 2023. 03. 16. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].

²⁰³ Associated Press: *Pakistani Taliban Claim Attack in Northwest Left 2 Soldiers, 2 Militants Dead VOA*. [online], 2023. 06. 04. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25.].

²⁰⁴ Tyson, Kathryn – Karr, Liam – Mills, Peter: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, June 7, 2023*. [online], 2023. 06. 07. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 12. 20.].

²⁰⁵ *Death Toll from Pakistan Mosque Bombing Rises to 100*. [online], 2023. 01. 31. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].

a szervezet ernyője alatt működő egyik csoport, a Jamaat ul-Ahrar (JuA) vállalta a merényletet.²⁰⁶

- 2023. február 17-én a karacsi rendőrség központja ellen követte el öngyilkos merénylők lőfegyveres támadást, legalább öten életüket vesztették, és 18-an megsebesültek.²⁰⁷
- 2023. szeptember 6-án jelentősebb támadást indított a csoport Chitral térségében (Khyber Pakhtunkhwa tartomány), amelyet addig nagyrészt elkerültek a nyílt erőszakos cselekmények. A TTP feltételezhetően azzal a céllal indította meg a támadását, hogy a csoport fizikai jelenlétét erősítse Pakisztánban.²⁰⁸ Az összecsapásokban az első jelentések szerint legalább négy pakisztáni katona és 12 TTP-fegyveres halt meg.²⁰⁹

A TTP az utóbbi időben igyekszik minimalizálni a támadásaiban a civil áldozatok számát, ami markáns eltérés a korábbi, 2014-ben lezáruló időszakához képest. Több látványos célzott támadást hajtottak végre pakisztáni tisztviselők ellen. Megölték a pakisztáni katonai hírszerzés (Interservices Intelligence, ISI, összhaderőnemi hírszerzés) több magas rangú vezetőjét: 2023. január 4-én Multan Naveed Sadiq ISI-igazgatóhelyettes és kollégáját, Nasir Butt at Bismillah felügyelőt egy, a későbbi merénylővel szervezett találkozó után,²¹⁰ március 21-én Mustafa Kamal Barkit, az ISI dandártábornokát, és megsebesítették hét kollégáját Dél-Vazirisztánban, tisztázatlan körülmények között.²¹¹ 2023 első felében a pakisztáni rendőrségnek és fegyveres erőknek becslések szerint több mint 200 halottja volt, és a civil áldozatok száma sem volt elhanyagolható.²¹²

A csoport kiterjesztette műveleti hatókörét Beludzsisztán tartományra, illetve pakisztáni állítás szerint célzott támadásokat kezdett el végrehajtani a pakisztáni kormány számára fontos kínai célpontok ellen.²¹³ A beludzsisztáni szeparatisták a kínai célokat intenzíven támadják, mivel a kínai beruházásokra és technikai segítségre úgy tekintenek, mint a pakisztáni kormánynak nyújtott támogatásra. Feltételezések szerint a szekuláris beludz felkelők taktikai szövetséget kötöttek a TTP-vel, ami magyarázat lehet a TTP hatókörének megnövekedésére.²¹⁴ A pakisztáni állam szerint a TTP is elkezdett kínai célokat támadni. A pakisztáni kormány szerint a TTP hajtott végre öngyilkos támadást

²⁰⁶ Carter, Brian: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, February 1, 2023*. [online], 2023. 02. 01. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.] 4.

²⁰⁷ Gul, Ayaz: *Pakistani Taliban Storm Karachi Police Headquarters, Kill 4*. [online], 2023. 02. 17. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].

²⁰⁸ Siddique, Abubakar – Babar, Majeed: *Pakistani Taliban Attempts Land Grab To Boost Insurgency Against Islamabad*. [online], 2023. 07. 06. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 16.].

²⁰⁹ Hussain, Abid: *Four Soldiers, 12 TTP Fighters Killed in Northwest Pakistan*. [online], 2023. 09. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].

²¹⁰ Mehsud, Saud – Bukhari, Mubasher: *Pakistani Militants Claim Killing of Two Intelligence Officials*. [online], 2023. 01. 04. Forrás: Reuters [2023. 09. 16.].

²¹¹ *High-Ranking Pakistani Spy Official Killed, 7 Injured in Clash with Militants*. [online], 2023. 03. 21. Forrás: Reuters [2023. 09. 16.].

²¹² Siddique–Babar 2023.

²¹³ Bezhan–Khattak 2023.

²¹⁴ *Militant Attack In Pakistan's Balochistan Targets Chinese Engineers*. [online], 2023. 08. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Mashaal [2023. 12. 28.].

2021 júliusában, ami 13 ember halálát okozta, köztük kilenc kínai mérnökét, akik egy vízi erőművön dolgoztak.²¹⁵ A TTP hivatalosan nem vállalta fel ezt a támadást, így kétséges, hogy valóban új stratégiai irányról van-e szó Kína vonatkozásában.²¹⁶ Összességében elmondható, hogy a TTP fokozódó aktivitása és a Pakisztán déli területein megnövekedett szeparatista tevékenység jelentős belpolitikai nyomást gyakorol a pakisztáni kormányra.

Konklúzió

A tálibok uralta Afganisztán biztonságpolitikai téren vegyes képet mutat az első két év után. Egyfelől az al-Káida látványos újrászerveződésére nem került sor, ugyanakkor hosszabb távon ez reális fenyegetés. Az ISKP és a TTP azonban regionálisan komoly destabilizáló tényezőként jelenik meg. Az ISKP globális ambíciói miatt van rá esély, hogy a jövőben Európában is próbálkozni fog merényletek végrehajtásával. Színesíti a képet, hogy az ISKP a tálib vezetés törekvései ellenére képes regionális fenyegetésként megjelenni.

Mindez nehéz kérdéseket vet fel a nemzetközi közösség számára azzal kapcsolatban, hogy a tálib vezetéssel hogyan alakítsa a kapcsolatait. Lehet-e nemzetközi terrorrelhárítási együttműködést létesíteni egy olyan állammal, amely szelektíven támogatja a terrorizmust, és a területe már most a regionális instabilitás egyik forrása? Hogyan lehet hatékonyan nyomást gyakorolni egy olyan vezetésre, amely a jellegében fokozottan autoriter, és eddig semmi jelét nem adta annak, hogy a számára fontos kérdésekben bármilyen engedelményt hajlandó lenne tenni?

Az első kérdésre a jelenleg tapasztalható körülményekből egy feltételes igen a fontosabb nemzetközi szereplők válasza. A tálib rezsim a diplomáciai elszigeteltségének csökkentése érdekében vállalja az ISKP elleni aktív fellépést.²¹⁷ Hírek szerint az Egyesült Államok katari közvetítéssel próbálja a tálib vezetést a dohai megállapodás keretein belül a vállalásai betartására készíteni. Sajtóértesülések szerint van korlátozott együttműködés a két fél között ezen a területen.²¹⁸ Ugyanakkor Pakisztán példája mutatja, hogy a jelen vezetés ideológiai meggyőződését szolgáló esetekben, mint amilyen a TTP tevékenysége, még a legszorosabban együttműködő állam biztonsági érdekeit sem veszik komolyan figyelembe. Egy másik fontos aspektus, hogy a tálib rendszernek van nyomásgyakorlási képessége, és adott esetben az általa megtűrt vagy támogatott csoportoknak nagyobb műveleti szabadságot biztosíthat az ellenségesnek vélt államok ellen. Paradox módon pedig a tálib rendszer gyengítése szintén hozzájárulhat az ország területén működő fegyveres csoportok műveleti szabadságának növekedéséhez.

Ennek fényében a második kérdésre ismét nincsenek könnyű válaszok. A regionális együttműködés erősítése, a tálib vezetéssel szelektív területeken való kapcsolatépítés

²¹⁵ Hussain, Abid: *Two Get Death in Pakistan for Attack Targeting Chinese Engineers*. [online], 2022. 11. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 28.].

²¹⁶ Sayed, Abdul – Hamming, Tore: *The Tehrik-i-Taliban Pakistan After the Taliban's Afghanistan Takeover*. [online], 2023. 05. Forrás: CTC Sentinel [2023. 09. 28.] 8.

²¹⁷ Fourteenth Report 2023: 5.

²¹⁸ Gul, Ayaz: *US Says It's Working to Hold Afghan Taliban to Anti-Terror Pledges*. [online], 2023. 07. 10. Forrás: Voice of America [2023. 09. 28.].

egyelőre jellemző válasznak tűnik. Az együtt nem működés esetén történő nyomásgyakorlás kapcsán kevés jó válasz látszik. Az amerikai „horizonton túli” képességeket eddig csak egy igazolt alkalommal vetették be Zawahiri megölésére, és kétséges, hogy milyen eredményességgel és következményekkel tudják újra bevetni, bevetés esetén pedig a felderítési források potenciális kompromittálása miatt alaposan meg fogják fontolni, hogy mikor és ki ellen lépnek fel ilyen formában. Az ezen túlmenő katonai jellegű nyomásgyakorlásnak jelenleg minimális az esélye.

Végső soron úgy tűnik, hogy a terrorizmus támogatása és az Afganisztán nemzetközi szerepének megerősítését érintő vita a tálib rendszeren belül is aktív feszültségforrás, amit a külső szereplők fellépése befolyásolhat valamelyik irányba. Ez azonban külső szereplők számára igencsak átláthatatlan vita, befolyásolása kockázatos stratégiának tűnik. Így rövid távon nem várható komoly változás a tálib rendszer stratégiai irányultságában, ami további megoldások keresésére fogja buzdítani az érdekelt államokat a régióban.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 9/11 Statement from National Counterterrorism Center Director Christy Abizaid.* [online], 2023. 09. 11. Forrás: National Counterterrorism Center [2023. 12. 26.].
- A/HRC/53/21: Situation of Women and Girls in Afghanistan – Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Afghanistan and the Working Group on Discrimination Against Women and Girls.* [online], 2023. 06. 15. Forrás: ENSZ [2023. 12. 17.].
- Afghan Embassy To India Closed Permanently.* [online], 2023. 11. 24. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 25.].
- Afghan Provincial Governor Killed in Car Bombing.* [online], 2023. 06. 06. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].
- Afghanistan Blast: Taliban Governor Killed in His Office.* [online], 2023. 03. 09. Forrás: BBC [2023. 12. 19.].
- Afghanistan Closes Embassy in India Citing Lack of Diplomatic Support.* [online], 2023. 10. 01. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].
- Afghanistan Emergency* [online], d. n. Forrás: World Food Programme [2023. 11. 25].
- Afghanistan Opium Survey 2023 Cultivation and Production after the Ban: Effects and Implications.* [online], 2023. Forrás: Research and Trend Analysis Branch, United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) [2023. 12. 19.].
- Afghanistan: “Your Sons Are in the Mountains”: The Collective Punishment of Civilians in Panjshir by the Taliban.* [online], 2023. 06. 07. Forrás: Amnesty International [2023. 12. 25.].
- Afghanistan: Deadly Suicide Attack at Russian Embassy in Kabul.* [online], 2022. 09. 05. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 26.].
- Afghanistan: Humanitarian Response Plan 2023 Response Overview.* (1 January – 30 June 2023) [online], 2023. 08. 27. Forrás: Reliefweb [2023. 12. 17.].
- Afghanistan: Taliban Execute, ‘Disappear’ Alleged Militants.* [online], 2022. 07. 07. Forrás: Reliefweb [2023. 12. 26.].
- Afghanistan: The Massacre in Mazar-i Sharif.* [online], 1998. Forrás: Human Rights Watch [2023. 12. 19.].
- Afghanistan's Contracted Economy Faces Uncertainty, Afghan Families Are Struggling.* [online], 2023. 10. 03. Forrás: World Bank [2023. 12. 19.].
- Afghanistan's Taliban Publicly Executes Man Convicted of Murder.* [online], 2023. 06. 20. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].
- Afghanistan-Reise: Mölzer verteidigt Taliban.* [online], 2023. 10. 01. Forrás: ORF [2023. 12. 17.].
- Agency Coordinating Body for Afghan Relief and Development.* [online], d. n. Forrás: Reliefweb [2023. 11. 25].

- Agreement for Bringing Peace to Afghanistan Between the Islamic Emirate of Afghanistan Which Is Not Recognized by the United States as a State and Is Known as the Taliban and the United States of America.* [online], 2020. 02. 29. Forrás: State Department [2023. 12. 17.].
- Ahmad Massoud, *Commander, National Resistance Front of Afghanistan.* [online], d. n. Forrás: McCain Institute [2023. 12. 20.].
- Ahmad, Jibrán: *Afghan Taliban Stop Pakistan Army from Fencing International Border.* [online], 2021. 12. 22. Forrás: Reuters [2023. 12. 19.].
- Associated Press: *Pakistani Taliban Claim Attack in Northwest Left 2 Soldiers, 2 Militants Dead VOA.* [online], 2023. 06. 04. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25.].
- Associated Press: *Turkey Detains 15 for IS Links, No Concrete Threats Found.* [online], 2023. 02. 05. Forrás: Voice of America [2023. 12. 27.].
- At least 11 Killed in Afghanistan Mosque Explosion.* [online], 2023. 06. 08. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].
- Atwood, Kylie et al.: *American Held Captive in Afghanistan for More than 2 years Is Released in Prisoner Swap.* [online], 2022. 09. 19. Forrás: CNN [2023. 12. 17.].
- Ayman al-Zawahiri: *Al-Qaeda Leader Killed in US Drone Strike.* [online], 2022. 08. 02. Forrás: BBC [2023. 12. 17.].
- Badshah, Nadeem: *Four British Men Freed by Taliban after Being Held in Afghanistan.* [online], 2023. 10. 10. Forrás: The Guardian [2023. 12. 17.].
- Bertrand, Natasha – Lillis, Katie Bo: *New US Intelligence Suggests al Qaeda Unlikely to Revive in Afghanistan, but Officials Warn ISIS Threat Remains.* [online], 2023. 09. 08. Forrás: CNN [2023. 12. 17.].
- Bertrand, Natasha – Liebermann, Oren – Atwood, Kylie: *ISIS-K Leader Behind Deadly 2021 Suicide Bombing at Kabul Airport Killed by Taliban, White House Says.* [online], 2023. 04. 26. Forrás: CNN [2023. 12. 25.].
- Bezhan, Frud – Khattak, Daud: *The Rise Of The New Pakistani Taliban.* [online], 2023. 05. 18. Forrás: Reuters [2023. 12. 28.].
- Blinken, Antony J.: *Standing with Afghanistan's Women and Girls.* [online], 2022. 12. 20. Forrás: State Department [2023. 12. 27.].
- Border Clash Between Taliban, Pakistani Military Leaves One Dead.* [online], 2022. 11. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 19.].
- Carter, Brian et al.: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, January 12, 2023.* [online], 2023. 01. 12. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].
- Carter, Brian et al.: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, February 1, 2023.* [online], 2023. 02. 01. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].
- Carter, Brian – Liam Karr – Kathryn Tyson: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, March 22, 2023.* [online], 2023. 03. 22. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].
- Carter, Brian et al.: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, March 16, 2023.* [online], 2023. 03. 16. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 11. 25.].
- Cash, Joe: *Taliban Says Plans to Formally Join China's Belt and Road Initiative.* [online], 2023. 10. 19. Forrás: Reuters [2023. 12. 25.].
- China, Pakistan and Afghanistan FMs Hold Talks in Islamabad.* [online], 2023. 05. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].
- Currión, Paul: *Strength in Numbers: A Review Of NGO Coordination in the Field Case Study: Afghanistan 1988–2010.* [online], d. n. Forrás: NGO Coordination Resource Centre [2023. 12. 17.].
- Dawí, Akmal: *Afghan Insurgent Groups Step Up Attacks, Political Campaign Against Taliban.* [online], 2023. 12. 05. Forrás: Voice of America [2023. 12. 20.].
- Dawí, Akmal: *Can the Taliban Tackle Corruption in Afghanistan?* [online], 2023. 01. 31. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25.].
- Dawí, Akmal: *Pakistan Seeks US Help Against Pakistani Taliban in Afghanistan.* [online], 2023. 12. 13. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].
- Dawí, Akmal: *Taliban Edicts, Donation Decline Prompt \$1 Billion Cut in UN Aid to Afghanistan.* [online], 2023. 06. 20. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25.].
- Death of an Afghan Icon: The Assassination of Ahmad Shah Massoud.* [online], 2023. 09. 08. Forrás: France24 [2023. 12. 20.].

- Death Toll from Pakistan Mosque Bombing Rises to 100.* [online], 2023. 01. 31. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].
- Eastern Turkistan Islamic Movement.* [online], d. n. Forrás: ENSZ BT [2023. 12. 25.].
- Festnahme von sieben mutmaßlichen Mitgliedern einer islamistischen terroristischen Vereinigung.* [online], 2023. 07. 06. forrás: Der Generalbundesanwaltschaft beim Bundesgerichtshof [2023. 09. 16.].
- Four British Men Freed after Afghanistan Detention.* [online], 2023. 10. 10. Forrás: BBC [2023. 12. 17.].
- Fourteenth Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2665 (2022) Concerning the Taliban and Other Associated Individuals and Entities Constituting a Threat to the Peace Stability and Security of Afghanistan.* [online], 2023. 06. 01. Forrás: ENSZ [2023. 12. 25.].
- From A Secret Base in Tajikistan, China's War On Terror Adjusts To A New Reality.* [online], 2021. 10. 14. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Tajik Service [2023. 12. 20.].
- Germany arrests 7 Suspected Members of Islamist Terror Group.* [online], 2023. 07. 06. Forrás: Deutsche Welle [2023. 09. 16.].
- Gluck, Caroline: *Forced Returns from Pakistan Deepen Afghanistan's Humanitarian Crisis.* [online], 2023. 11. 17. Forrás: UNHCR [2023. 12. 26.].
- Gul, Ayaz: *Afghan Central Bank Hails US Judge for Barring 9/11 Victims from Seizing Frozen Funds.* [online], 2023. 02. 22. Forrás: Voice of America [2023. 12. 27.].
- Gul, Ayaz: *China Says Kabul Hotel Attack Injured 5 Chinese Nationals.* [online], 2022. 12. 13. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].
- Gul, Ayaz: *IS-K Leader in Afghanistan Reported Dead.* [online], 2023. 06. 09. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25.].
- Gul, Ayaz: *Islamic State Group Claims Attack on Pakistan's Top Diplomat in Afghanistan.* [online], 2022. 12. 03. Forrás: Voice of America [2023. 11. 25.].
- Gul, Ayaz: *Pakistan Hails UN for Listing Jamaat-ul-Ahrar as Global Terrorist.* [online], 2017. 07. 07. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].
- Gul, Ayaz: *Pakistani Taliban Storm Karachi Police Headquarters, Kill 4.* [online], 2023. 02. 17. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].
- Gul, Ayaz: *Taliban Forces Kill Top IS Commanders in Afghanistan.* [online], 2023. 02. 27. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].
- Gul, Ayaz: *Taliban Persistently Refute al-Zawahiri's Death By US Drone Strike, One Year On.* [online], 2023. 07. 24. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].
- Gul, Ayaz: *Taliban Sign Multibillion-Dollar Afghan Mining Deals.* [online], 2023. 08. 31. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].
- Gul, Ayaz: *Top Taliban Official's Public Criticism Reignites Internal Rift Speculations.* [online], 2023. 02. 13. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].
- Gul, Ayaz: *UN Awaits Confirmation of Killing of IS-Khorasan Chief in Afghanistan.* [online], 2023. 07. 28. Forrás: Voice of America [2023. 12. 17.].
- Gul, Ayaz: *US Says It's Working to Hold Afghan Taliban to Anti-Terror Pledges.* [online], 2023. 07. 10. Forrás: Voice of America [2023. 09. 28.].
- Hansen, Sven: *Rechtsextremist in Taliban-Haft.* [online], 2023. 06. 13. Forrás: Tageszeitung [2023. 12. 17.].
- Hardliners Get Key Posts in New Taliban Government.* [online], 2021. 09. 21. Forrás: BBC [2023. 12. 20.].
- Hemmati, Freshta: *Stifled Voices: The Plight of Afghan Journalists on World Press Day.* [online], 2023. 05. 03. Forrás: Friedrich Naumann Foundation [2023. 12. 17.].
- High-Ranking Pakistani Spy Official Killed, 7 Injured in Clash with Militants.* [online], 2023. 03. 21. Forrás: Reuters [2023. 09. 16.].
- Hussain, Abid: *Afghanistan Blames Border Clash on Pakistan's Bid to Build Post.* [online], 2022. 09. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 19.].
- Hussain, Abid: *Civilians Wounded as Fighting Erupts at Pakistan-Afghan Border.* [online], 2022. 12. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 19.].
- Hussain, Abid: *Four Soldiers, 12 TTP Fighters Killed in Northwest Pakistan.* [online], 2023. 09. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].

- Hussain, Abid: *Key Afghanistan-Pakistan Border Crossing Reopens after Nine Days*. [online], 2023. 09. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].
- Hussain, Abid: *Pakistan Taliban Ends Ceasefire with Gov't, Threatens New Attacks*. [online], 2022. 11. 28. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 27.].
- Hussain, Abid: *Pakistan's Defence and Spy Chiefs Discuss Security with Taliban*. [online], 2023. 02. 22. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].
- Hussain, Abid: *Two Get Death in Pakistan for Attack Targeting Chinese Engineers*. [online], 2022. 11. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 28.].
- Ikram, Ikramullah – Siddique, Abubakar: *Southern Afghan City Becomes De Facto Capital As Taliban Chief Tightens Grip On Power*. [online], 2023. 04. 18. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 11. 30.].
- Impact of Improvised Explosive Devices on Civilians in Afghanistan 15 August 2021 – 30 May 2023*. [online], 2023. Forrás: UNAMA [2023. 11. 27.].
- In Afghanistan gefangen – rechtsextremer Wiener jammert*. [online], 2023. 11. 19. Forrás: heute.at [2023. 12. 17.].
- Jacinto, Leela: *Pakistan's 'Good Taliban-Bad Taliban' Strategy Backfires, Posing Regional Risks*. [online], 2022. 02. 09. Forrás: France24 [2023. 12. 27.].
- Joint Communiqué by Ministers of the Global Coalition Against Daesh 2023*. [online], 2022. 06. 08. Forrás: Global Coalition [2023. 12. 27.].
- Keine Anhaltspunkte auf konkreten Anschlag*. [online], 2023. 12. 24. Forrás: ORF [2023. 12. 27.].
- Key Afghan-Pakistani Border Crossing Closed; Border Guards Exchange Fire*. [online], 2023. 02. 20. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 19.].
- Locusts Destroy Afghanistan Crops Amid Severe Food Crisis*. [online], 2023. 06. 15. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].
- Makooi, Bahar: *Iran and Afghanistan Dispute Helmand Water Rights as Climate Change Deepens Crisis*. [online], 2023. 06. 10. Forrás: France 24 [2023. 12. 19.].
- McEnchroe, Thomas: *Czechia to Close Its Embassy in Kabul*. [online], 2022. 11. 02. Forrás: Radio Prague International [2023. 12. 27.].
- Mehsud, Saud – Bukhari, Mubasher: *Pakistani Militants Claim Killing of Two Intelligence Officials*. [online], 2023. 01. 04. Forrás: Reuters [2023. 09. 16.].
- Militant Attack In Pakistan's Balochistan Targets Chinese Engineers*. [online], 2023. 08. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Mashaal [2023. 12. 28.].
- Mir, Asfandyar: *In a Major Rift, Pakistan Ramps Up Pressure on the Taliban*. [online], 2023. 11. 16. Forrás: United States Institute for Peace [2023. 12. 27.].
- Motamedi, Maziar: *Iran and Taliban Forces Clash in Border Area*. [online], 2021. 12. 01. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 19.].
- Motamedi, Maziar: *Iran Blames ISIL for Shrine Attack, Arrests Foreign Nationals*. [online], 2023. 08. 14. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].
- Motamedi, Maziar: *Iran Publicly Executes Two Over Deadly Shiraz Shrine Attack*. [online], 2023. 08. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 16.].
- Najibullah, Farangis – Ahmadi, Mumin: *Resistance Leader Masud 'Visited Dushanbe' For Afghan Peace Talks, But Taliban Didn't Show Up*. [online], 2021. 10. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 20.].
- New Reports Of Fighting In Afghanistan's Panjshir Trigger Fresh Claims Of Taliban War Crimes*. [online], 2022. 05. 13. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 25.].
- Noorzai, Roshan: *Extension of China-Pakistan Corridor to Afghanistan Presents Challenges*. [online], 2023a. 07. 12. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].
- Noorzai, Roshan: *Taliban Attendance at Beijing Forum Signals China's Policy of Engagement*. [online], 2023b. 10. 18. Forrás: Voice of America [2023. 12. 25.].
- O'Donnell, Lynne: *The Taliban Are Back in the Hostage Business*. [online], 2023. 04. 05. Forrás: Foreign Policy [2023. 12. 17.].
- OIC Secretary-General Slams Afghan De facto Government's Ban on Women's Work for National and International NGOs*. [online], 2022. 12. 25. Forrás: Organisation of Islamic Cooperation [2023. 12. 17.].

- Operation Enduring Sentinel Lead Inspector General Report to The United States Congress April 1, 2023–June 30, 2023.* [online], 2023. 05. 31. Forrás: Lead Inspector General [2023. 12. 17].
- Pakistan PM Imran Khan Gone after Losing No-Confidence Vote.* [online], 2022. 04. 09. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25].
- Pakistan, Afghanistan Agree to Boost Trade, Lower Border Tensions.* [online], 2023. 05. 08. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 27].
- Pakistani FM Zardari Slams Previous Government's TTP Policy.* [online], 2023. 01. 17. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17].
- Palmerand, Alexander – Holtz, Mackenzie: *The Islamic State Threat in Pakistan: Trends and Scenarios.* [online], 2023. 02. 05. Forrás: Center for Strategic and International Studies [2023. 12. 27].
- Polish Detainees Return Home after Release in Afghanistan, Ministry Confirms.* [online], 2023. 07. 04. Forrás: PolandDaily24.com [2023. 12. 17].
- Popalzai, Ehsan – Tawfeeq, Mohammed: *Dozens Swept Away in Flash Floods in Afghanistan.* [online], 2023. 07. 23. Forrás: CNN [2023. 11. 25].
- Posture Statement of General Kenneth F. Mckenzie, Jr. Commander, United States Central Command before the Senate Armed Services Committee 15 March 2022.* [online], 2022. 03. 15. Forrás: CENTCOM [2023. 12. 27].
- Prospects for al-Qa'ida in Afghanistan and Globally through 2024.* [online], 2022. 09. 16. Forrás: National Intelligence Council [2023. 12. 28].
- Ramachandran, Sudha: *Afghanistan-Iran Disquiet Over the Helmand River.* [online], 2022. 02. 15. Forrás: The Diplomat [2023. 12. 17].
- Remarks by President Biden on the Supreme Court's Decision on the Administration's Student Debt Relief Program.* [online], 2023. 06. 30. Forrás: White House [2023. 12. 17].
- Resolution 2681 (2023) Adopted by the Security Council at its 9314th meeting, on 27 April 2023.* [online], 2023. 04. 27. Forrás: ENSZ [2023. 12. 17].
- Saifullah, Masood: *Afghan Earthquake Response Exposes Taliban's Inability.* [online], 2023. 10. 20. Forrás: Deutsche Welle [2023. 11. 25].
- Sayed, Abdul – Hamming, Tore: *The Tehrik-i-Taliban Pakistan After the Taliban's Afghanistan Takeover.* [online], 2023. 05. Forrás: CTC Sentinel [2023. 09. 28].
- Seldin, Jeff: *Afghanistan Reemerging as a Terrorism Incubator.* [online], 2023. 08. 18. Forrás: Voice of America [2023. 12. 20].
- Senate Armed Services Committee Hearing on Posture of USCENTCOM and USAFRICOM in Review of the Defense Authorization Request for FY24 and the Future Years Defense Program.* [online], 2023. 03. 17. Forrás: CENTCOM [2023. 12. 27].
- Siddique, Abubakar – Babar, Majeed : *Pakistani Taliban Attempts Land Grab To Boost Insurgency Against Islamabad* [online], 2023. 07. 06. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 16].
- Siddique, Abubakar: *'Unprecedented Differences': Rifts Within The Taliban Come Out In The Open.* [online], 2022. 06. 02. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 11. 30].
- Siddique, Abubakar: *Spy Chief's Visit With Taliban Underscores Pakistan's Victory In Afghanistan.* [online], 2021. 09. 07. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 12. 27].
- Siddique, Abubakar: *The Azadi Briefing: A Diplomatic Exodus From Afghanistan.* [online], 2023. 02. 10. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 12. 27].
- Standish, Reid: *Taliban 'Removing' Uyghur Militants From Afghanistan's Border With China.* [online], 2021. 10. 05. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Tajik Service [2023. 12. 25].
- State Department Terrorist Designations of Jamaat-ul-Ahrar and Mohamed Abrini.* [online], 2016. 08. 03. Forrás: State Department [2023. 12. 25].
- Taliban Claims 'Complete Capture' of Afghanistan's Panjshir.* [online], 2021. 09. 06. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25].
- Taliban Issues Warning Over Civilians Killed by Pakistan Rockets.* [online], 2022. 04. 16. Forrás: Al Jazeera [2023. 09. 19].
- Taliban Orders NGOs to Send Women Workers Home.* [online], 2022. 12. 24. Forrás: Al Jazeera [2023. 11. 25].
- Taliban Rejects Iran Claim Leaders of ISIL Sent to Afghanistan.* [online], 2023. 07. 23. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17].

- Taliban Says Senior IS Member Killed In Kabul Raid.* [online], 2023. 02. 28. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 17.].
- Taliban Supreme Leader, Qatari PM hold Talks in Afghanistan.* [online], 2023. 05. 31. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 17.].
- Terrorverdacht: Drei Männer in U-Haft.* [online], 2023. 12. 25. Forrás: ORF [2023. 12. 27.].
- The situation in Afghanistan and Its Implications for International Peace and Security.* [online], 2023. 02. 27. Forrás: ENSZ BT [2023. 11. 25.].
- The United States and Partners Announce Establishment of Fund for the People of Afghanistan.* [online], 2022. 09. 14. Forrás: State Department [2023. 12. 27.].
- 'They Deserve Some Peace': U.S. Envoy Rejects Support For Anti-Taliban Factions In Afghanistan.* [online], 2023. 09. 15. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty's Radio Azadi [2023. 12. 20.].
- Thirteenth Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2611 (2021) Concerning the Taliban and Other Associated Individuals and Entities Constituting a Threat to the Peace Stability and Security of Afghanistan.* [online], 2022. 05. 25. Forrás: ENSZ BT [2023. 11. 30.].
- Thirty-second Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2610 (2021) Concerning ISIL (Da'esh), Al-Qaida and Associated Individuals and Entities.* [online], 2023. 07. 25. Forrás: ENSZ [2023. 12. 25.].
- Thomas, Clayton: *Afghanistan: Background and U.S. Policy.* [online], 2023. 12. 04. Forrás: Congressional Research Service [2023. 12. 17.].
- Thousands Stranded Along Closed Border Crossing Between Afghanistan And Pakistan* [online], 2023. 09. 08. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 16.].
- Top Afghan Taliban Leader Issues Decree Against Nepotism.* [online], 2023. 03. 20. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 12. 17.].
- Two Killed In Border Clash Between Afghan Taliban And Pakistani Guards; Border Crossing Closed.* [online], 2022. 02. 24. Forrás: Radio Free Europe/Radio Liberty [2023. 09. 19.].
- Tyson, Kathryn – Karr, Liam – Mills, Peter: *Salafi-Jihadi Movement Weekly Update, June 7, 2023.* [online], 2023. 06. 07. Forrás: Institute for the Study of War [2023. 12. 20.].
- U.S. Relations With Afghanistan Bilateral Relations Fact Sheet.* [online], 2022. 08. 15. Forrás: State Department [2023. 12. 27.].
- US Removes Group Condemned by China from 'Terror' List.* [online], 2020. 11. 07. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].
- Vaid, Dharvi: *India Holds First Official Taliban Talks.* [online], 2021. 09. 01. Forrás: Deutsche Welle [2023. 12. 25.].
- Wheeldon, Tom: *Afghan Resistance Has Sanctuary in Tajikistan, but Fighting Taliban a 'Non-Viable Prospect'.* [online], 2021. 10. 04. Forrás: France24 [2023. 12. 17.].
- Why Was Pakistan's Former Prime Minister Imran Khan Arrested?* [online], 2023. 08. 05. Forrás: Al Jazeera [2023. 12. 25.].
- Wintour, Patrick: *Taliban Release Five British Nationals Held for Six Month.* [online], 2022. 06. 20. Forrás: The Guardian [2023. 12. 17.].
- Yong, Nicholas: *Myanmar Overtakes Afghanistan as Top Opium Producer.* [online], 2023. 12. 12. Forrás: BBC [2023. 12. 19.].
- Yousafzai, Gul: *Pakistan Reopens Afghan Crossing Shut after Border Hostilities.* [online], 2022. 11. 21. Forrás: Reuters [2023. 12. 19.].
- Yousafzai, Zafar Iqbail: *After the Kabul Hotel Attack: The Taliban and China Confront Security Challenges in Afghanistan.* [online], 2023. 01. 19. Forrás: The Jamestown Foundation [2023. 11. 25.].
- Zelin, Aaron Y.: *ISKP Goes Global: External Operations from Afghanistan.* [online], 2023. 09. 11. Forrás: Washington Institute for Near East Policy [2023. 09. 16.].